

DUMITRU BALAET: «Regasirea continua»

f olclorului romanesc a strimut intodeuna entuziasmul scriitorilor pentru care el a fost o vie realitate. Este greu de imaginat cum ar fi arata literatura romana de la mijlocul secolului trecut fara intinerea cu folclorul si croniclele vechii romanesti.

interesanta constructie mentala sa puna in valoare vechimea folclorului, atat prin atestari directe, cit si prin cele indirecte. Folclorul obiectului, chiar daca nu este reproducut doar in epoci mai apropiate de noi, este cu siguranta tot atat de vechi pe cit sint obiceiurile, vechimea acestora fiind si vechimea lui. Cercetarile de folclor comparat au evidentiat existenta unor nuclee mitice, care au razbutat din epoci foarte departate in vremea noastra.

CARTEA DE DEBUT

DEBUTURI COLECTIVE (III)

STAMPE. Melanconli discrete in versuri traditionale, oizelate cu migrala, cultivand muzicalitatea vagilor tristeti simbo-

LIN LUNCEA VARA. O poezie cuminte, in linia traditionala a liricii feminine, minore, de o simplitate in marginea platinului, salvata de cite un vers frumos, scire, nu fara candoaie, Maria Olteanu (n. 1947): «Lin luncea vara / pe o timpla de zare / si-n ginduri infloresc / sambetei eandri.

ASTAZI A INCEPUT SA CREASCA. Cercetat de duhul poetic dar nelimpedit in ceea ce priveste cauza si efectul nelinitii sale poetice, Ioan Pinteau (n. 1961) scrie o seama de poeme

haotice, dizarmonice, din care se retin, deocamdata, indrazneala si prospectivitatea limbajului, ca si un soi de minie fara obiect, care, in genere, ii sta bine artistului tinar: «Se cauta peste taci oca bubulu de cer, din ntimera, una limba asa cum bubule dulci / la gura pruncului atins de boala fierbintelor / usturatoare nici o planta, nici o buruiana / nu se poate impotrivi surgerii acesteia lipiti / solz peste sarpele impersurat / de furnici in afundul / muscolului umed / razbul dinaintea cautandu-si / in afara izbinda se revarsa cu scriiturile oaselor, / cu muscaturile carnil, cu glisarea maduve / infasurand funia singelui peste vorbele rupte / cu buzele mai inainte de aratarea dintilor / la marginea gurilor fragede / invinsatoarea ureche a-sudindu-si prin pora / victoria unui brici luminind / mai in sus cu un deget pe gatul luiuzii».

INSTIGARE LA INCANTATIE. Un autor baroc, nu lipsit de fior liric («Sa arad acum ca niciodata / rentier al nimicului, stapinul teritoriilor goale / sub fierastraiile de spuma», Suflet la-guare / victima, inasa, a lui / de cuvinte, de uneluncatoarea noului este Flore Pop (n. 1959), jurist din Nasaud: «daca singele pleaca in baia de clor a serilor buroase / linca masina de scris batrina si ranita, / linca picatura de ceai strivita pe masa, / stau si-mi gidil intelegerea / si speranta / ca o bucatat de zahar in interstii». Dezinvoltura cu care autorul claseste termenii din cele mai diferite sfere semantice («Ce de-parte-i Everestul de inima mea / Poate mai in-terse-l gheara tocita / a omului de la birou / poate birocratia») ii conduce la asociatii dintre cele mai bizare («Ganglionii puteau pe muzica in sfere indepartate s.a.) creatoare neobisite ale unui bombasticism prapastios: «Azuri-1 trans-lucid / Un benefic noembrie / Si pastravii scin-cesc suavi in gelatina / Totul linceste in su-fletul tau. / Eu inot in var stropit de albul unei vocalize» sau in alta parte: «Departat-1 zita a-acea imbalasata / cind parca de singurele termeni din furtulicel carau musca moarta, / La fel s-a pretrecut avortul luminii / cind soarele era, «o stea», / clocotul sarat al magnei in celele nave, / cind spargeam sticla dupa sticla / in-ter un ciob adevarat / in lumea aceea de in-cerput de lume.» Cum emfaza pare a pascau la forta indemnatii / cind parca de singurele termeni din furtulicel carau musca moarta, / La fel s-a pretrecut avortul luminii / cind soarele era, «o stea», / clocotul sarat al magnei in celele nave, / cind spargeam sticla dupa sticla / in-ter un ciob adevarat / in lumea aceea de in-cerput de lume.»

MIRESE DE LUMINA. Exerciții pe temă dată, executate in genere corect și conștiincios, compune Ion Suciu (n. 1945) in linia poeziei patriotice traditionaliste, citind frumusețea și istoria țării din perspectiva ardeliană: «Un in-finit de holde mai supune / Intr-un luceafar rar, nelinitist... / Aici e țara doilor strabune / In care am crescut și azi am vesol.»

Alexandru Condeescu «Alpha '85», Editura Dacia, 1986.

Folclorul, azi

Urmare din pag. 1

cea lui Ov. Densușianu, creatorul scolii folcloriste de densitate, apoi la școala etnografică ducând de Fifti, Földes și ane. Thérèse Milienla B.C. V. Gordon Childe («The Prehistory of European Society»), înțelege că momentul științific e foarte febril și tinde a recupera ceea ce se pierduse. Istoria acestei teme de studiu științific e la români, ideile deosebite de consistență în creația spirituală și materială a poporului român a parcurs diferite etape evolutive, atingându-l pe cea mai înaltă.

Activitatea de studiere sistematică și de adin-cime a culturii populare s-a desfășurat, în ultimele decenii, în cadrul mai multor instituții științifice: 1. — La Academia Română; 2. — la Institutul de folclor (azi I.C.E.D.); 3. — în uni-versități; 4. — în muzee de specialitate (în-deosebi la Muzeul satului și de artă populară și la Muzeul etnografic al Transilvaniei); 5. — la arhive (Arhive de folclor din Cluj de sub conducerea lui I. Mușlea); 6. — în societăți («asociații ale folcloriștilor și etnografilor — în unele județe — și Societatea studențescă de etnogra-fie și folclor».

La Academia Română se constată, în doua jumătate a sec. XX, menținerea unui interes constant față de multiplele aspecte ale culturii populare, de la ideea de factor dominant în elaborarea artei culte până la problemele ontolo-gice și gnosologice, valorile spirituale fiind înțelate în variabilele forme de manifestare — culturală, documentară, științifică și estetică.

După 1948, cind are loc reorganizarea Aca-de-miei Române, iau ființă o seama de institute care își propun să studieze cultura populară din-tr-o nouă perspectivă, curind vizibilă în activi-tatea Institutului de istorie literară și folclor (azi Institutul de istorie și teorie literară «G. Călinescu»), a Institutului de studii sud-est-europene s.a.

Dar cercetarea folclorului și a etnografiei ca-pătă noi dimensiuni și o orientare fermă prin înființarea, la 5 aprilie 1979, a Institutului de folclor, expresie a importanței cardinale acor-date de către partidul și statul nostru patri-monial culturii populare, parte integrantă a cul-turii naționale.

Sarcinile institutului au fost multiple, vizind organizarea, corența și amploarea cercetărilor pe care urma să le întreprindă, cu respectul față de rigorile unei perspective axiologice.

Instituții i s-au conferit atribuții importan-te în domeniul studiilor și promovării creației populare, al valorificării și stimulării folcloru-lui în noua etapă a istoriei poporului român. Funcțiile institutului snt amplificate, adăguin-du-i-se, ca obiecte de cercetare, etnografia și dialectologia și o nouă sferă de preocupări prin integrarea Centrului de îndrumare a creației populare și a mișcării artistice de masă.

Mai ales prin acest sector al institutului s-a creat o mai mare deschidere pe de o parte spre investigarea folclorului epocii contemporane, iar pe de altă parte spre îndrumarea colectivelor și formațiilor de amatori în valorificarea creațiilor artistice în vederea formării și orientării omului în societatea socialistă, în ultima instanță pen-tru devenirea sa intru om in lume.

In condițiile edificării României moderne, folclorul constituie o parte integrantă a culturii contemporane, iar tradiția folclorică e pretuită și studiată în plan estetic, etnologic și antro-pologic ca domeniu fundamental al culturii române.

Fenomen cultural și estetic în același timp, folclorul continuă să fie și azi, cind obiect de exaltare, în spiritul scolii romantice, cind unul

logia, antropologia și arheologia au adus la in-demină celor interesați de raporturile interdis-ciplinare în câmpul umanistic. Tot o demonstra-ție a arhatății este și esutul Modelul solar de Miorita și unele descoperiri arheologice. Titlul este clar așa cum sint și expunerile lui Dumitru Bălăeț, care refuză fraza meandrică și de-monstrația sofisticată. Operația principală pe care o întreprinde în cazul Mioritei este de a-i reține nucleele mitice sigure, pentru a nu arăta apoi prin analiza lor comparată cu ultimele descoperiri arheologice, că aceste nuclee provin din-tr-o vechime care plasează Miorita într-o enocă foarte veche. Datarea baladei devine astfel o problemă care depășește secolele apropiate nouă așa cum au susținut cei mai mulți dintre cerce-tarii. Interesant de văzut este că autorul Regă-sirii continue nu se revendică în ficul un fel de cele citeva încercări anterioare de a plasa ba-lada într-un context foarte antic. Nici măcar Alexandru Odobescu nu este convocat în această discuție. Ea pornește mai ales de la bibliografia mai nouă a problemei și de la descoperirile și afirmările cele mai recente. Soarele și luna, astrii tutelari, joacă, după Dumitru Bălăeț, un rol central în configurația de vechi reprezentări a baladei și atestă arhatatea. Această confruntare între nucleele mitice și mo-tivele de substrat ale folclorului și istorie și ar-heologie, demonstră că Motivele mării nu pot fi particular interes. Herodot și săcătura vorbeste despre obiceiul dacilor de a trage cu săgețile în sus, în nori sau în zeul lor, dar mult mai intere-santă decit introducerea istorică în problemă, strict filologică, este profunziunea de variante ale săcătării în folclorul și sublinierea funcției rituale sacre a gestului săcătării. Fără parază de declarat program, Dumitru Bălăeț încearcă să dovedească cu ajutorul folclorului din colectii că teza lui Mircea Eliade după care folclorul constituie un document istoric este o teză via-bilă. Coeficientul de modernitate al cărții în această demonstrație stă. Motivele mării nu pot fi popula-ră română oferă o lungă investigație, atenția și migăloasă, care scoate la supra-față din colecțiile de folclor o imagis-tică legată de mare, extrem de expresi-vă și de corență, dacă este azeată cap la cap. Ea atestă, într-adevăr, cum susține autorul, existența unor legături cu marea într-o fază foarte veche a existenței poporului român, care numai în epoca modernizării noastre din ultimele sute de ani a fost pulverizată. In discu-tarea Aspectelor mioritice la Sadoveanu pe care Dumitru Bălăeț le cercetează pe toată întindea operii, autorul combatte mai ales ideea că Bal-gădu ar fi o operă de inspirație cultă, care ar reproduce un scenariu mitico-ritual preluat de Sadoveanu din literatura cultă. Pentru autorul Regă-sirii continue, Baltagul înseamnă o carte perfect ancorată în universul întregii creații sadoveanu-ene, al cărui tipar are, și mai ales, deci azi, o legătură strinsă de Cîntecul Mioritei sau al Mior-iței. Fiecare afirmație este probată cu exemple convingătoare, care indică în Dumitru Bălăeț un autor stăpin pe materia dezbătută. Ultimul capitol, Vitalism folcloric în proza lui Ion Lăncăranjan și Paul Anghel este o urmărire de vechi stituri folclorice în lizele românești de la începutul se-colului. Despre marea față de bogăția materiei și im-portanța scriitorilor abordată, incursiunea sim-plexe și ea cauză centrală a cărții, care ține să ne arate că din cea mai adincă vechime și pînă astăzi literatura română revine la citeva moduri de a vedea, de a înțelege, de a simți și de a descrie marea aceeași. Regăsierea continuă este această continuitate de spirit, exprimat în forme de artă nepieritoare. Regăsierea continuă este o carte care refuză reducțiunile de viziune și care l-a înțeles și urmat pe G. Călinescu în spiritul și esența viziunii lui.

M. Ungheanu

Gimera. («El problema Indo-europeo»), pe Maria Giubotus («Proto-Indo-European Culture during the Fifth, Fourth and Third Millennia B.C.»), V. Gordon Childe («The Prehistory of European Society»), înțelege că momentul științific e foarte febril și tinde a recupera ceea ce se pierduse. Istoria acestei teme de studiu științific e la români, ideile deosebite de consistență în creația spirituală și materială a poporului român a parcurs diferite etape evolutive, atingându-l pe cea mai înaltă. Activitatea de studiere sistematică și de adin-cime a culturii populare s-a desfășurat, în ultimele decenii, în cadrul mai multor instituții științifice: 1. — La Academia Română; 2. — la Institutul de folclor (azi I.C.E.D.); 3. — în uni-versități; 4. — în muzee de specialitate (în-deosebi la Muzeul satului și de artă populară și la Muzeul etnografic al Transilvaniei); 5. — la arhive (Arhive de folclor din Cluj de sub conducerea lui I. Mușlea); 6. — în societăți («asociații ale folcloriștilor și etnografilor — în unele județe — și Societatea studențescă de etnogra-fie și folclor».

Artur Silvestri

(demonstrația o face, între alții istoricul bulgar Alexander Fol in «Travaux du VI-a Congres Int. d'Etudes Classiques», Buc. — Paris, 1976, pag. 268); contribuția decisivă a lirismului tracic la configurarea poeziei elice (argumente decisive sint la italianul M. Durante — «La preistoria della tradizione poetica greca», vol. I, Roma, 1971, pp. 157—161); sub-stanța tracică fundamentală în apariția tradi-ției grecești; arhitectura religioasă arhaică a Helladei, de proveniență probabil tracică. Aceste sint incheieri de necontestat și pe care știința nu le mai pune sub semnul întrebării și a studia civilizația antică și lingvistice și a creației artistice, vechile motive și tradiții artistice străbătând aproape obsesiv toate stru-cturile temporale ale literaturii române. Este în această viziune, desigur, o lecție călinesciană bine înțeleasă, dar este mai ales o tinere la zi a acestei lecții prin tot ceea ce folcloristica, etno-

Restituirea acestei civilizații, așa cum o face, in chip programatic, Ion Horatiu Crișan, e așadar, un proces științific este inevitabil și trebuie socotită și o restaurare a unui punct de vedere echilibrat față de apologetii occidental-izismului de unde lipsește, fără inocență, însemnate părți din Europa, unele hotărâtoare la proporționarea întregului. Alții s-au ocupat, precum H. Hubert, de civilizația celtică, de etrusci (precum M. Paloutin și G. Denis), de irlandezi, de normanzi și varegi, de iliri, noi avem geto-dacii, care sint de origină tracică și nimic nu poate împiedica această arheologie a spiritualității, substratului său se exprime istoriografic, ca și istoria, nu face, într-adevăr, pași inapoi.

Evoluția acestor studii e, cel puțin în ultimele decenii, spectaculoasă și cercetările europene asupra istoriei traclor (ori în atingere cu aceasta) sint nu doar numeric impunătoare. Sint aici germanii (G. Reichert), englezii (ca R. F. Hodinotti), grecii (precum M. Sakellarios), bulgarii (Hristov Danov, V. I. Georgiev, Alexander Fol, V. Mikov, I. Duridanov, I. Venedikov, Iugoslavii (M. V. Garasaniin), americani (R. A. Crossland). Nu puține sint contribuțiile care scoboară în epocile traclor timpurii, unele chiar înainte de acestea, în indo-europenistica aplicată asupra populațiilor carpatice. Cine citește pe P. Bosch-

ION HORATIU CRISAN: «Spiritualitatea geto-dacilor»

Spiritualitatea geto-dacilor (Ed. Albatros, 1986), de Ion Horatiu Crișan, este o excepțională sinteză de domeniul istoriei civilizațiilor, interesind toldeodată istoriografia propriu-zisă ca și istoriile disciplinelor înrudite, nu puține de altfel, și mai cu seamă pe celea unde obiectul stă în atingere cu ideea de spiritualitate. Sint aici, întrunite, stiri care privesc limba, «datele antropologice», «portretul moral», ritualistica, să zicem așa, civilă, artele, numismatică, știința și «ideile religioase», adică tot ceea ce indică un eou al puterii autohtone de creație. Spiritua-litatea e, din acest punct de vedere, crea-tivitate, adică viață istorică orinduită în raport de o configurație etnică recunoscută prin lumea obiectivă a ei, de la materialitatea podobei și a ceramicii, a vechimintului, și pînă la impai-pabilul perpetuat prin gînd.

Este, repet, o sinteză și adaug că eși cea mai însemnată pe care o avem în cultura româ-nească de la «Getica» lui Vasile Părvan in-ocoace, desi contribuțiile fundamentale aplicate asupra acestei civilizații românești de substrat nu sint, cu toate acestea, puține. Sint însă, fără de îndoială, cercetări de istorografie pură, de arheologie, de numismatică și de istoria științelor, de muzicologie și de metalurgie, de economie arhaică, găsind incheieri esențiale dintr-o perspectivă parțială și a căror însemnătate pentru studiul întregului nu se pune în discuție. Astfel de studii nu sint puține (unele înfățișându-se chiar în chip impu-nător și avind o valoare hotărî europeană) ceea ce denotă că, acum, cercetarea e ajunsă într-un moment matur, explicabil istoricește din moment ce multă vreme «chesti-unea romanității» dezechilibrase o proporție naturală, de regăsit la români și compoziția etnogenetică. A studia pe români din perspec-tiva romanității pare a fi, la istoricii de acum o sută-două de ani, un argument al perenității naționale, un certificat de identitate și, mai mult chiar, o dovadă de europeanitate. Cine este «român», adică latin ar fi cu certitudine «european». Neuropeen fiind populațiile asupra cărora romanii se așează prin invazie? E o mentalitate de antichitate trizie și de Ev Mediu timpuriu, impulsivă și de ascăzările de migratori care voiau să legitimizeze o cucerire și să tragă de la Roma către ei ideea unei succesiuni. Înainte de această Europă Romei există însă Europa a celtilor, o Celtică adică, și o Europă a traclor o Tracie întinsă, în estul european, de la Balтика, prin Carpați, fundamentind etnic Balcanii și ajungînd pînă în Asia Mică, peste Caucaz. Ceea ce a des-părțit, în Evul Mediu modern, Romanile, a provocat rupturi, într-un Ev Mediu antic (for-mula e a lui Vasile Părvan), în organismul Traciei originare; aceste invazii, repetate în istorie, și aducînd încheieri analoge la 700 î.e.n. și la 400 e.n. pînă către anul modern 1000 e.n., au făcut să se întîlnească la depă-rtări seculare, o relievă a Traciei europene cu o reverberație de romanitate, creînd ceea ce Nicolae Iorga denumise «Romania orientală». Acest punct geografic, unde Tracia de dinainte de Hellada se întîlni cu Romanile, trebuie socotit că e la Dunăre și în Carpați. De act rezultat că românii, care sint azi autohtoni, dezvoltă o civilizație europeană de sinteză, a căror europeanitate și străvechic, prin con-tribuția genetică, dă un principiu ordonator Helladei, a cărei germinatie (în așa-zisa «pe-rioadă obscură», de dinainte de secolul VII î.e.n.) e hotărî tracică (sint în «Spiritualitatea geto-dacilor», numeroase precizări pe această temă, făcute cu prudență și valonificind mai ales bibliografia științifică străină). În a-cest chip, și nu altfel, sint de expli-cat divinitățile tractice adoptate de elini, numeroase din ele fiind zeități principale

SALVAREA UMANITĂȚII

Urmare din pag. 1 Ilisti și «pacifisti» priviți cu ironie de adeptii lui «Realpolitik» in alte limbi, se angajează în cea mai mare luptă umană a tuturor timpuri-lor: lupta pentru salvarea umanității de pe buza prăpastiei, din marsul infernal către neant, din incinerarea universală ce tinde să scoată pe lup, ca termen de comparație, din celebra for-mulă a unui filosof pesimist englez: homo homini lupus!

Pentru prima oară gloria mondială a unui con-ducător de țară și de popor nu se mai ridică deasupra cîmpurilor de morți, nu mai forțază admiratia și memoria generală prin victorii sin-geroase, cîntărite în număr de morminte, ci înalță în văzui întregii lumi steagul unei alte lupte; aceea care se duce nu cu bila canavelor sau cu supersofisticatele armamente contemporane, ci cu arma nevăzută și incensurabilă a gîndu-lui. A ideli și a gestului simbolic încărcat de semnificații incalculabile.

TOPONIMIA PĂCHII

Urmare din pag. 1 mos, Valea Florilor, Polana Narciselor, Valea Zinelor, etc., etc. Si enumerarea ar putea fi completată, fără îndoială, pe multe pagini. Din punctul de vedere al scriitorului respec-tivele toponimii pot fi — de ce nu? — tot atitea posibile nuclee de basme, legende, romane de investigație etno-folclorică și istorică etc. Toate acestea în legătură cu ele se știu, au mai fost comentate, dar acum, în clipa în care gîndul meu caută corespondența concretă în spațiu, o asociație de idei mi se pare absolut firescă: Un popor care-si lubeste și și-a lubet cu atita patimă spațiu vital, aureolindu-l cu nume ce trimt numaidecit în lumea liniștii și a frumosului, nu poate fi decit un popor sută la sută cu iubire față de celălalte, adică un popor cu vocația păcii. Pacea pentru care am fost cu toții chemați să ne spunem cuvîntul, într-un firesc și răspicat, «Da!»

DRUMURILE ȘI UNDELE MARIILOR

Drumurile care unifică

Întreaga viață a lui Iorga s-a desfășurat în jurul determinării spiritului. Biografia, dar, toate, travasate de cîte o destinație. Iorga și-a pus viața în slujba unei idei mari, și astfel și-a schimbat simpla destinație într-un Destin. Arareori un mare adevăr ca acela rostit de veștii greci își află în noi de complexitate, iar în individualitate ca în cazul lui Iorga: „Caracterul omului este destinul său”. Itinerariile lui Iorga — dar și ale lui Eminescu — capătă, de aceea, o valoare simbolică. Ele au avut semnificația unei peregrinări de fixare sufletească și, deci, simboliză o ockumenă națională, într-o vreme în care aceasta nu căpătase corpul unei geografii politice. Modelul itinerariilor: sale coboară adinc în istorie, pînă la modelul „peregrinării” prin care Pansania fixase ockumenă lumii în procesul de înțelegere sufletească nu doar hotarele, ci chiar cuprinsul întreg al Tării, sat cu sat, fire cu fire, așezare cu așezare, peisaj cu peisaj, semn cu semn. Drumurile acestea sînt extrem de semnificative: ele nu sînt robite imprejurărilor și nici capriciilor. Itinerariile, sînt, de fapt, cîteva cîte unei **Idei formative**, valoare „modelatoare”. Se pare că aceste **Idei** își fac iniția încercare sub forma acestor peregrinări dicitind un Drum, care devine apoi un „scenariu”, un simbol. Abia după aceea se iscă actul colectiv de întipărire în spațiul de luare în stăpînire a spațiului. Eminescu, vrăjtit și el de secretul acelei idei, căutase, peste tot pe unde umblase, Roma simbolică. O căutase cu drumurile spiritului prin părțile nordice ale Europei, la Viena și la Berlin. O găsește în Blaj. „O salută Româniă!” exclamase el. Drumurile interioare ale lui Eminescu refac simbolice geografie politică a românilor. Forța chemării **Ideii de geografie națională** este resimțită de poet încă de timpuriu, ceea ce explică plecările lui cu trupa lui Păscu. Același este modelul itinerariilor lui Iorga pe drumurile României vechiului regat (evocate apoi în **Drumuri și orase din România**, la 1904). Voinea aceleiași mari **Idei** modelatoare a istoriei îl va conduce pe Iorga, prin liniurile Neamului românesc din Ardeal și Tara Ungurească la 1906, cum își va și intitulă notele de călătorie prin Ardeal și Banat, scoase în două volume de uriașă informare istorico-etnografică, geografică și antropologică despre firea neamului și insituitățile lui, despre obiceiurile și practicile lui, găsind destie tot aceeași mîsură raportată spre unitate națională. În 1905 scoase cărți de călătorie în Bucovina (**Sate și manastiri din România, Neamul românesc în Bucovina**), străbătute toată Tara Românească și a Moldovei, de unde a produs documente și informații care privesc la istoria neamului. Aceste drumuri nu sînt, cum remarcăm, cerute de imprejurări anume, nici dictate de plăcerea gratuită și oarecum capricioasă a turistului. Ele dau expresie timpurie, prefigurată, destinului, chemării unei **Idei formative**, „factor de înțelegere a istoriei”, cum obișnuia să-l numească „nasle Părvan, Iorga a dat prima teorie încheată cu privire la „realitatea” acestor „Idei istorice”, de care ascultă popoare, personalități, epoci întregi. Cum s-ar fi putut sustrage Nicolae Iorga chemării adîncă a **Ideii geografice naționale**? Nu numai că nu i se va sustrage, dar își va face din ea un mare destin, căci o va purta de la nivelul acesta latent de idee formativă de geografie istorică și ideologică la nivelul ei pulsativ de geografie politică națională „prin toate activitățile sale științifice și politice”, slujirea acestei idei, căreia îi va și da o strălucită expresie în opera sa istorică și de filozofie a istoriei, Iorga va deveni una dintre marile personalități exemplare ale acestui neam și, chiar ale acestui continent. Servind acestei **Idei**, Nicolae Iorga va elabora o surprinzătoare concepție asupra națiunilor ca entități cosmice care-și urmează suirurile și coborirurile pe panta istoriei, expansiunea și comprimarea, înaintarea și întoarcerea, progresul și regresul etc., etc. Notele sale de călătorie sînt, poate, cea mai sensibilă evocare a acestor „miscări” ale neamului, Iorga a elaborat în cel mai pur orizont eminescian teoria națiunilor ca entități organice opuse imperiilor ca entități artificiale. Teoria aceasta se adresează și în paginile însemnărilor sale de călătorie scrise totuși cu nana literaturii, urmînd firea cuvîntului evocator, a metaforei care plămîdește sub ochiul înaintat al cititorului lumi istorice apuse una după alta. La Brașov și Sibiu, pe străzile cobulte de pași ostentivi ai secolului, zăreste Iorga urmele genurilor și rîndurilor lui susse, iar uneori pe „rîșipele” anilor, aduse în mici fragmente, pînă în clipa prezentului. Dar tot pe chipul acestor orase citește istoricul perieget „semnul cite

unui „cîntar al lumilor”, ca acela lîvit în momentul în care cele trei mări sînt rîșirite într-o rașeapă, una după alta, lumile Europei, sub povara lor. Drumurile lui Iorga sînt alveolare. Ele repetă voinea modelului de așezare a neamului. El poposește în Tara Birsei, ia în stăpînire imprejurimile sesizînd nivelul istoric în urcare al mării neamului, trece apoi Tara Olteniei, unde zăreste aceeași „mărire de muncă” a neamului, și aceeași lucrare de cucerire a timpului peste stăpîniri și războaie, se lasă purtat spre Sibiu și Tara Almașului, spre Sebes și Alba Iulia, în linutul Crăstiei, în Tara Hașegului, peste liniurile însoarilor și țevii stăpîniri, cobori în curbură peste Apuseni și de aici pe „coridorul cultural bănățean”, pe drumul Bălcescului, apoi în România regalului. Pe drumurile acestea zărim și noi, cu ochii săi, urcînd pe valuri de zădărnice, cînd stăpîniri cuceritoare cumane și țatane, cînd, mai tîrziu, stăpînirea cuceritoare maghiară (tirziu, incoace, abia după dualism), cînd dominația imperială austriacă, surpîndu-și toată înaintarea de zidul neamului, Iorga „cîtește” și interpretează în lumile sale locuri și așezări, peisaje și oameni, evocă momente și personaje, poate din toate adevărul peremptoriu al unității dintotdeauna a neamului românesc întreg. Pe sub stăpîniri plurale și succesive, sub nemiloasa povară a imperiilor, zăreste unitatea și continuitatea de destin istoric al neamului românesc întreg din toate provinciile lui. Numai stăpînirea nu ne îngăduie să insistăm asupra itinerariilor sale care ne propun o surprinzătoare hermeneutică a istoriei. Drumurile lui Nicolae Iorga fac parte din clasa acelor drumuri simbolice despre care găsim atîtea mărturii în toate culturile lumii. Uneori cite un asemenea drum s-a fixat definitiv în memoria culturală prin numele celui care l-a străbătut, ca acel drum al Damascului al lui Pavel din Tars. Peregrinările unui asemenea personalități exemplare ne oferă ocazia să analizăm unele din **ideile formative** ale istoriei. Acest sens îl aflăm în toate marile itinerarii. Înainte de a deveni geografie politică și culturală, o idee formativă s-a arătat prin epifania cîte unui asemenea Itinerariu (peregrinării). Drumul lui Descartes în Anglia în apoi prefigurarea atît de plină de destin așa a Europei atlantice, cu tot parțialismul ei. Itinerariile pașoptiștilor noștri la Paris prefigurează geografie Daciei viitoare, două cum drumurile la Viena completează, în gîndul românilor, deștină de unitate a Nordului cu Sudul. El aveau, cu aceste drumuri, preșimțirea că o geografie națională nu se poate întreprinde într-o Europă a cărei cupănpănă stă dezechilibrată cînd într-o parte cînd într-alta. Voinea acestei idei naționale este atît de puternică, încît Bălcescu în toată Europa atlantică pe țapi, o poartă cu el, pe coridorul bănățean, pe cele vechitului popas al lui Tudor și, după un stat de taină cu Eftimie Murgu, urcă și drumul Vienei, căutînd unitatea Europei acolo unde își arătase ruptura. În raporturile lui Kossuth cu Avram Iancu. Mai tîrziu, tot acest drum va fi făcut de o parte a „inteligentei” românești, în special ardeleni (despre care ne oferă atîtea informații peregrinarea lui Iorga) pentru a contrapondera centrifuga pariziană a mîntorilor, iar atunci cînd Europa se arătat ruptă, ca în secolul fanariot, atunci **Idea** națională a cunoscut cele mai grave primejdii tocmai pe seama destinului istoric al românilor. Cînd Europa s-a arătat unită, ca urmare firească a pașii versalizate atunci **Idea** națională a primit cea mai strălucită confirmare. Așa au stat Români în istorie: „Limba la cupănpăna Europei”, „pămînt de cupănpăna” (cum s-a definit prin Eminescu și Blaga). Și poate că acest aspect arătat cită dreptate a avut Blaga legîndu-și destinul nostru stilistic și deplină implinire noastră de ființă plămîntoară, de spațiul ondulat. Peregrinarea lui Nicolae Iorga poartă cîtorul pe drumurile neamului și tălmăcește ideea unității lui în istorie și peste istorie: în orizontul de taină cosmică a neamului. Această taină se lasă revădeată prin țitel cîte unui oras, al drumurilor și popasurilor, al satelor și peisajului, al figurilor istorice, în fapte și oameni și, peste ei, în secretul așezării lor. „Cî noi locuim ne ținem / Cum am sînt așa răminem”. Cu fiecare pagină a cărții sale de călătorii se lasă tălmăciată taina acestor versuri eminesciene, sub întesului de neistovită surpriză. Geografia, istoria, etnografia, etc., se topește într-o idee unitară, din care răzbate pînă la noi, cu fiecare pagină a acestor cărți, secretul destinului unui neam latin european unit în jurul Carpaților ca într-o catedrală cosmică.

Ilie Bădescu

GLORIFICAREA PATRIEI

despre poetul Ioan Alexandru de după anul 1973 — anul în care a apărut prima sa carte din seria **Imnelor** (este vorba despre **Imnele bucuriei**) — s-a scris contradictoriu. Cu unire, pentru că o creație de deplină înțelegere a sensului modern, impunîndu-se print-o reflexibilitate superioară și mijloace lirice de o tulburătoare forță expresivă, se fisura în chip imprevizibil, afirmîndu-și un drum derutant aflat în mare măsură la antipodul celui al lui Eminescu. Cu unire, pentru că s-a sperat mereu că această ultimă opțiune lirică este temporară, așteptîndu-se deci reapariția primului Ioan Alexandru, cel ce se impusese în generația sa ca poetul filozof și intelectual prin vocație. Mărturisesc că m-am aflat la rîndul meu printe cei ce nu și-au explicat sau nu au găsit o explicație „drumului” nou, într-un sens dramatic, al poeziei lui Ioan Alexandru. Dar după **Imnele bucuriei**, au văzut pe rînd lumina tiparului **Imnele Transilvaniei** (1976), **Imnele Moldovei** (1980), **Imnele Tării Românești** (1981), **Imnele lui Iorga** (1983). Se afirmă, cu alte cuvinte, o nouă arhitectură lirică, cerîndu-se cercetată și care la o analiză cea mai atentă reflectă o opțiune în cel mai înalt grad spiritual și poetică, fără întoarcere. Este desigur greu de înțeles de ce un poet al cărui ideal era absolutul și a cărui poezie intrase în zone de izolare și meditație existențială greu accesibile, în sensul superior al termenului, a abandonat totul pentru epicul liric aluvionar, pentru evocarea arhaică, idilică, etnografică a unei lumi țărănești, pentru un limbaj profetic, aluziv și, într-un sens banalizat, totuși, ceea ce s-a întimplat cu Ioan Alexandru, lucru deocamdată unic în poezia noastră, nu este cu totul și cu totul inexplicabil. Este vorba de rezultatul unor procese profunde, trîfite pe cont propriu, care nu ajung să vadă altfel devenirea spiritului și a poeziei: ca o formă de existență intensă și unică, accesibilă tuturor, un vehicul al temelor eterne ale unității ființei naționale. Cu alte cuvinte, poetul modern, filozoful, eruditul Ioan Alexandru a considerat în secolul modern, chiar la cîntarea modernă, arîmîndu-și o „involuție” poetică deliberată. Dacă poezia modernă i s-a revelat ca o rătăcire, o rușinare de sufletul colectiv prin formele ei abstracte, greu accesibile, el va începe să scrie o poezie în mod deliberat pentru care vrea să fie înțeles, un fel de scrieră destinată sufletelor pure și inocente. Poetul modern Ioan Alexandru, simțînd probabil ca apăsătoare dificultatea de percepție și absorbție a poeziei moderne, se oprește. El ar vrea să ajungă la o poezie simplă. Cu bagajul poeziei folclorice și al elementelor poetice clasice învățate de orice om în școală,

el va încerca să se comunice și să reconstruiască totul de la capăt. Renunță în mod voit la căutări estetice; abdicare care ne apare din perspectiva timpului drept rodul unui act intelectual intenționat ce poate fi considerat un act de umilință și mintuire. Întreaga ființă lirică a poetului se pune în mișcare în slujba ștergerii individualismului liric, excentric, subordonându-se complet ilustrării și cîntării imnice a Patriei: a istoriei ei reale și ideale, a strămoșilor satului, elementelor geografice, etnografice, antropologice, toate în cel mai înalt grad reprezentative. Subiectivitatea lirică se reduce la un registru elementar. Ea se dizolvă fericit în temele selectate și slujite liric de aici înainte cu un devotament fără margini. Ce decurge de aici? O lume ideală, spiritualizată ce vrea să se eternizeze prin ceea ce are ea mai profund românesc. Patria întregă cu provinciile ei, eroii ei, obiceiurile ei merge spre afirmarea unei unități sublime și unice în panorama civilizațiilor lumii. Civilizația arhaică, unitatea națională, sîntu sîntu nu devin teme permanente printe cîntările se impusese peisajului în plin secol XX ci, print-o deliberare lucidă, emblemele unei civilizații pe care poetul o crede uitată. Și atunci el își asumă menirea de a ne tulbura gîndurile revelîndu-ne-o.

Cuvîntul, ideile nu vor mai fi piese într-un ansamblu estetic și expresiv peste în concrete de luptă și gloriificare. Poetul se autodizolvă în ideea de neam, poezia sa find și ea un act de contopire, de dizolvare în creația popularului. Un alt mod de dispersare este beatitudinea, contopirea cu lumina. Imagistica extraordinară și proza versificată, textul de cronică medievală, incoerenta profetică coexistă netulburată de oarece poetul nu este atent decît la atingerea țelului său: acela de a lăsa temele să curgă și să se comunice. Mai putem considera această poezie a lui Ioan Alexandru și ca o formă de avertisment. Trăind intens trecutul, speranțele și dezamăgirile istoriei, această poezie pare să nu dorească să fie decît o „aducere aminte” a ceea ce lumea modernă a uitat sau și-a extirpat din registrul propriu imaginativ și sensibilizat. Poemele sînt în acest sens de o forță poetică adeseori șocantă pentru că arhaicitatea, imagistica proaspătă se regăsește unite în enclavă de o mare poezie. Pe de altă parte, aluziile simbolice la trecutul Patriei, o heraldică obscură scot această poezie din registrul facilă — acolo unde poetul crezuse că a ajuns — înscrînd-o într-o sferă de intelectualitate cu ecouri bizantine. Textul liric se încarcă atunci de rafinamente carturărești. Simbolistica va fi convertită în descrieri estetizate mai ales cînd temă lirică se axează pe evocările eroismului pămîntean medieval.

Ioan Alexandru este sincer și dăruit cu trup și suflet cauzei sale, aceea de a gloriifica fără știrii și eternizării frumuseților concrete și simbolice ale Patriei, i se pare că nimic nu e cu neputință de sacrificat. Leodîndu-și de cultură pentru a deveni mai pur, nu poeziază și nici nu se tulbură sub sabia criticii contrarlată de opțiunea sa care se putea la urma urmel converti la fel de bine într-o poezie originală, în consens cu incertitudinea ei și cu direcțiile poeziei contemporane. Dar poetul nu a crezut asta. El a voit să împingă în mod programatic și didactic devotamentul său față de Patrie pînă la limitele sacrificării ființei lirice a poeziei sale. A voit să ne socheze total străgîndu-ne atenția asupra sa și asupra ideilor sale. Ceea ce a și reușit. Despre oportunitatea și legitimitatea acestui gest, care poate fi interpretat la rîndul lui în moduri multiple, merită însă să scriem altcîndva alte pagini ce pot face obiectul unui alt articol.

Dimitrie Paciurea: „Schită pentru Monumentul Unirii”

Mirela Roznoveanu

Stilpul de foc

Acum vrem să caracterizăm în cîteva cuvinte uriașă activitate pe care a dezvoltat-o Octavian Goga în vederea înfăptuirii marelui ideal al deplinii unități naționale a poporului român, nimic nu ne poate ajuta mai mult decît simbolul **stilpului de foc**. Este un simbol-cheie ce revine adesea în scrierile lui Goga pentru a defini contribuția unor „precursori” al săi în servirea idealului național. El se poartiveste însă de minune și proprie sale activități în această direcție.

Ceea ce ne întîmpină mai uluitor în perspectiva din ce în ce mai mare a timpului este priveliștea de flăcără a personalității lui Goga, arderea zburcîntă, pe mari înălțimi morale, sufletești, a gîndului, a cuvîntului și a faptelor sale legate de Marea Unire.

Ne poate mira la o primă vedere senzația de luminozitate ciudată, nocturnă, pe care o degajă poezia lui, în piesele ei fundamentale. Sînt nănețele unui roșu intens, zburcînt, singur, ca la apariția unei flăcări uriașe într-o noapte adîncă, spartă de fuzee de rază vaticanară. La un examen mai atent, constatăm că senzația aceasta se verifică stilistic. Astfel, în poemul **Rugăciune**, pus în fruntea volumului de debut din 1905, finalul e dominat de acel „smălț de fulgere albastre” pe care poetul îl cere să incununa „bola aprinsă” a sufletului său semănat cu „fîrtună”. Senzația auditivă a năstirii ritmurilor poetice translează sinestetic într-o senzație vizuală, aceea a singurului înflăcărât al aramei.

În poemul **Plușarii** ne reține atenția o ciudată așezare în dativ („va străluci odată vremii”), care traduce în context această senzație de luminozitate nocturnă fixată ca într-un fascicul de rază străbîntînd un fel de tunel al timpului, la capătul căruiua „trăiește-nfricoșatul vifor / al vremilor răzburătoare”.

Dacă viziunea temporală a poeziei lui Goga se fixează mesianic către un viitor al flăcării răzburătoare, deci în spirit revoluționar — așa cum, de altfel, s-au și desfășurat evenimentele sociale care au marcat drumul de jertfe al Marii Uniri din 1918 — este interesant de observat că același simbol al focului are și un revers spre trecut. Îl găsim conturat puternic în poemul **Casa noastră**. „Cum tremurîna cenușa aspră / Ce-nforțăi imi par cîrbunul / De vraja care-o mai pastrară / Din cîte poveștea bătrîni”. În altă parte sugestia aceluiași foc moenit, scufundat în trecut, traduce mitologic de continuitate spirituală: „La voi coboară Căminul nostru / A vînturilor noastre domnă, / Vin curi cu argintate coifuri / Și-n aur zinele bălaie, / Atta strălucire-ncape / În bietul bordeiaș de paie”.

Pe același fundal întunecat, nocturn, al viziunii gotiene, Oltă „împietăse în curcubeie Comara lacrimilor noastre” imaginea avîntată, împreună cu „mărețul grumaz de undă”, este văzută „îmbujorîndu-se la față”, deci sub sem-

nul de flăcără al destinului. Într-o aureolă mitologică se învîluie și figurile de apostoli ai ideii naționale (Dascălul, Dascălita, Bătrîni), toți apărători și purtători ai tradiției populare.

Dacă poezia lui Goga, în ansamblul ei, dezvăluie într-o lumină mitică adîncimea în timp a idealului național, zburcîntul înflăcărât al acestui ideal, pe fundalul unei istorii tragice, dar marcată de o deschidere continuă de orizont către zorii care vor veni, în schimb, publicistica gogiană ne pune într-un contact mai direct cu vîlvătaia temperamentalului său de luptător politic pentru înfăptuirea mult visatului ideal național a tuturor românilor într-un singur stat. Stilpul de foc din depărtările mîntzane ale poeziei arată a fi în publicistica și în mod hotărîtor la radicalizarea conștiinței publice naționale a tuturor românilor într-un singur stat. Stilpul de foc din depărtările mîntzane ale poeziei arată a fi în publicistica și în mod hotărîtor la radicalizarea conștiinței publice naționale a tuturor românilor într-un singur stat. Stilpul de foc din depărtările mîntzane ale poeziei arată a fi în publicistica și în mod hotărîtor la radicalizarea conștiinței publice naționale a tuturor românilor într-un singur stat.

Odată înfăptuit marelui ideal pentru care luptase cu atîta ardentă, îl revine lui Octavian Goga meritul de a fi extras printre primii semnificative profunde ale actului politic de la 1 Decembrie 1918. În legătură cu această zi, Goga vorbește de „accentele de epopee” care au dominat mulțimile în această zi, de „vîjșiea sutească a unui popor dezrobîit de umilițiile seculare la care fusese supus de cotropitori”. De faptul că „Adunarea de la Alba Iulia, ca și victoriile de la Mărășești și Mărășești, este unul din punctele culminante ale conștiinței cu care poporul nostru, în vîltoarea unei conflagrații universale, și-a afirmat misiunea sa istorică”. Ea „se va așeza definitiv printre iconoane luminoase ale trecutului pentru ca, neumbrită de nimeni, să se poată încadra în eternitate”.

Odată cu conștiința intrării în eternitate a marelui eveniment istoric al Unirii de la Alba Iulia, se cuvîne să păstrăm în memoria noastră și imaginea vie a stilpului de foc care a însoțit-o, contopîndu-se cu ea, personalitatea rară, atît de pilduitoare a lui Octavian Goga.

Dumitru Bălăeț

Un arc de rouă

Lumină neîncercată de rugină
— Un arc de rouă, ecou în plîni zi —
Prin rădăcini răzbate seva la divină
Și-ntr-o clipă înțelepciune a sensului de-a fi.

Ști blindă intruchipare peste lume
Și porți chiar adierea rînilor, întregă,
Limbă sîntă a vorbelor de mume
Și tot ce îndrăgnește gîndul să-nțeleagă.

Ce sens neînduplecat al ai orăcîi tot pe tine
Prin vîmile ce nu puteau să moară ?
Un rug înalt de stele cutremura în vine
Deplina demitate, de aur, mînenară.

Era, din zorii lumii, destoinicul destin
Ce afirma țîria ființei precurate,
La rug de stele eu vin să mă închin
Cum aș petrece-n taină o lacrimă de frate.

Lumină și împlinire a rosturilor grele
Ce ne-au condus țîria prin lumea mișcătoare !
Ești rugul 'nal, intruchipat de stele —
Și demnitatea însăși a celor viitoare.

Viorel Sămpetean

În sărbătoare

Se învolbură Pentul Euzin
Tăzuri ridică-n Pace
Octave supreme vibrează
pe mindre pămînturi dace.

Din arbori scurțări buabie armuri
cu cofuri duse-n vînt,
spre Olt și Mureș izvora sacre
sub unct falcnicul vesmint.

În soaptă vocea mumei a ascult
născută-n temelile aratului pămînt,
mai cheamă martirii ce-au făcut Unirea
ție Patrie întregită, așa țî-a fost Merinea !

Ară stele în oronli la Tebea
văd chipuri dăluite în Columna sacră
văd sărbătorească-n riuri cu arginți bătuți
văd eroii Tării din stejari născuți în România
votră.

Mihai Păsculescu

Înfrățiți prin dureri și nădejdi

de-ar fi fost să fie și numai tragica displică în creșterea lui Mihail Sadoveanu (Paul Mihail) pe cîmpul de bălătie de la Turda — pe locurile unde fusese tăiat și capul lui Mihail Viteazul — sau plăcutele clipe petrecute în Delta ori pe malul mării — și numele marelui scriitor ar rămîne legat de istoria zburcîntă a Transilvaniei și a Dobrogei, în multiseculara lor luptă de „unire cu Tara”.

Dar o cit de succintă reamintire a biografiei sadoveniene și a temelor uronă din cărțile sale demonstrează cu prisoșnită faptul că „Cehiaul literaturii române” n-a rămas cantonat doar în peisajul geografic istoric al Moldovei, ci și-a rotit privirile, calme, senine, dar pline de duioșie, asupra tuturor ținuturilor locuite de români, de „toți Români din cele patru vînturi, înfrățiți prin dureri, prin nădejdi, prin voința de a ne croi o soartă nouă” — cum el însuși scria într-un articol din ziarul **România** (nr. 128-19 iunie 1917, p. 1). Figura marelui reg de Burebista, care l-a marcat atît de mult pe scriitor în anii senectuții, își pusese pecetea pe toată simțirea și vibrația sa patriotică. Și dacă în 1920 publica două volume de „povestiri pentru moldovenii și ținuturile mai îndepărtate ale Transilvaniei și Dobrogei l-au atras, de timpuriu, ca doi poli ai aceluiași magnet — uneori chiar intersectîndu-și cîmpurile lor de forță în cercul unui aceluiași timp (anul 1938, de pildă), al unei aceluiași misiuni, privind destinul patriei. Cum observă și Dan Măruț în cartea sa **Pe urmele lui Mihail Sadoveanu**, (Editura Sport-Turism, București, 1982, pag. 247): „Ardealul și Dobrogea nu sînt, pentru Sadoveanu, simple curiozități turistice sau vor depăși foarte curînd această fază. Cele două țări vor încorpora unul singur în viziunea sa națională unitară și vor constitui, în această ipostază, un izvor al citorva capodopere”. Care sînt acestea, se știe: pe unire Transilvania — Valea Fumoasă, 1938, **Ochi de Urs**, 1938, **Povestile de la Bradu-Strîmb**, 1943, dar și unele schițe și povestiri aparute în volumele **Degetări**, 1930, **Morminte**, 1938, **Vechine**, 1940 și chiar unele poeme din volumul **Daim**, 1980 pentru Dobrogea, romanul **Ostrovul lupilor**, 1941, povestirea **24 iunie**, 1938, și nu puține pagini din **Priveștii dobrogeane**, 1914, **Impăriașii apelor**, 1928. Ba chiar în 1904 scrie în prefața o curioasă notă: „Am văzut și lupta lui Hrana Berg din Creanga de aur sau **Divanul persian** (ca atmosferă orientală) și, desigur, din **Faulzi răsarîene** (1916). Apariția aproape concomitentă a acestor lucrări reflectă pregnanța unitate de gînd, și faptă sadoveniană. Ea măsură mult: aproape ca o curioasă unire din primele „priveștii din deltă”, **Priveștii**, va apărea în revista **Luceafărul** din 1 oct. 1909.

Mă voi rezuma, aici, doar la cîteva informații edificatoare. În privința raporturilor cu Transilvania, ar fi de spus, mai întii, că Sadoveanu a avut încă din tinerețe, mulți prieteni scriitori „din Ardeal” (St. O. Iosif, Octavian Goga, Sextil Pușcariu, Oct. Tăslăuanu, Ion Scurtu, Onisifor Găibu, Ionel Pop etc.). Lucian Blaga îl numea „însuși duhul intrupat al naturii românești” — Mihail Sadoveanu și Valea Fumoasă (în **Steauna**, nr. 10-1955, p. 33-34). Debutul scriitorului „din Ardeal” (St. O. Iosif, Octavian Goga, Sextil Pușcariu, Oct. Tăslăuanu, Ion Scurtu, Onisifor Găibu, Ionel Pop etc.). Lucian Blaga îl numea „însuși duhul intrupat al naturii românești” — Mihail Sadoveanu și Valea Fumoasă (în **Steauna**, nr. 10-1955, p. 33-34). Debutul scriitorului „din Ardeal” (St. O. Iosif, Octavian Goga, Sextil Pușcariu, Oct. Tăslăuanu, Ion Scurtu, Onisifor Găibu, Ionel Pop etc.). Lucian Blaga îl numea „însuși duhul intrupat al naturii românești” — Mihail Sadoveanu și Valea Fumoasă (în **Steauna**, nr. 10-1955, p. 33-34). Debutul scriitorului „din Ardeal” (St. O. Iosif, Octavian Goga, Sextil Pușcariu, Oct. Tăslăuanu, Ion Scurtu, Onisifor Găibu, Ionel Pop etc.). Lucian Blaga îl numea „însuși duhul intrupat al naturii românești” — Mihail Sadoveanu și Valea Fumoasă (în **Steauna**, nr. 10-1955, p. 33-34). Debutul scriitorului „din Ardeal” (St. O. Iosif, Octavian Goga, Sextil Pușcariu, Oct. Tăslăuanu, Ion Scurtu, Onisifor Găibu, Ionel Pop etc.). Lucian Blaga îl numea „însuși duhul intrupat al naturii românești” — Mihail Sadoveanu și Valea Fumoasă (în **Steauna**, nr. 10-1955, p. 33-34). Debutul scriitorului „din Ardeal” (St. O. Iosif, Octavian Goga, Sextil Pușcariu, Oct. Tăslăuanu, Ion Scurtu, Onisifor Găibu, Ionel Pop etc.). Lucian Blaga îl numea „însuși duhul intrupat al naturii românești” — Mihail Sadoveanu și Valea Fumoasă (în **Steauna**, nr. 10-1955, p. 33-34). Debutul scriitorului „din Ardeal” (St. O. Iosif, Octavian Goga, Sextil Pușcariu, Oct. Tăslăuanu, Ion Scurtu, Onisifor Găibu, Ionel Pop etc.). Lucian Blaga îl numea „însuși duhul intrupat al naturii românești” — Mihail Sadoveanu și Valea Fumoasă (în **Steauna**, nr. 10-1955, p. 33-34). Debutul scriitorului „din Ardeal” (St. O. Iosif, Octavian Goga, Sextil Pușcariu, Oct. Tăslăuanu, Ion Scurtu, Onisifor Găibu, Ionel Pop etc.). Lucian Blaga îl numea „însuși duhul intrupat al naturii românești” — Mihail Sadoveanu și Valea Fumoasă (în **Steauna**, nr. 10-1955, p. 33-34). Debutul scriitorului „din Ardeal” (St. O. Iosif, Octavian Goga, Sextil Pușcariu, Oct. Tăslăuanu, Ion Scurtu, Onisifor Găibu, Ionel Pop etc.). Lucian Blaga îl numea „însuși duhul intrupat al naturii românești” — Mihail Sadoveanu și Valea Fumoasă (în **Steauna**, nr. 10-1955, p. 33-34). Debutul scriitorului „din Ardeal” (St. O. Iosif, Octavian Goga, Sextil Pușcariu, Oct. Tăslăuanu, Ion Scurtu, Onisifor Găibu, Ionel Pop etc.). Lucian Blaga îl numea „însuși duhul intrupat al naturii românești” — Mihail Sadoveanu și Valea Fumoasă (în **Steauna**, nr. 10-1955, p. 33-34). Debutul scriitorului „din Ardeal” (St. O. Iosif, Octavian Goga, Sextil Pușcariu, Oct. Tăslăuanu, Ion Scurtu, Onisifor Găibu, Ionel Pop etc.). Lucian Blaga îl numea „însuși duhul intrupat al naturii românești” — Mihail Sadoveanu și Valea Fumoasă (în **Steauna**, nr. 10-1955, p. 33-34). Debutul scriitorului „din Ardeal” (St. O. Iosif, Octavian Goga, Sextil Pușcariu, Oct. Tăslăuanu, Ion Scurtu, Onisifor Găibu, Ionel Pop etc.). Lucian Blaga îl numea „însuși duhul intrupat al naturii românești” — Mihail Sadoveanu și Valea Fumoasă (în **Steauna**, nr. 10-1955, p. 33-34). Debutul scriitorului „din Ardeal” (St. O. Iosif, Octavian Goga, Sextil Pușcariu, Oct. Tăslăuanu, Ion Scurtu, Onisifor Găibu, Ionel Pop etc.). Lucian Blaga îl numea „însuși duhul intrupat al naturii românești” — Mihail Sadoveanu și Valea Fumoasă (în **Steauna**, nr. 10-1955, p. 33-34). Debutul scriitorului „din Ardeal” (St. O. Iosif, Octavian Goga, Sextil Pușcariu, Oct. Tăslăuanu, Ion Scurtu, Onisifor Găibu, Ionel Pop etc.). Lucian Blaga îl numea „însuși duhul intrupat al naturii românești” — Mihail Sadoveanu și Valea Fumoasă (în **Steauna**, nr. 10-1955, p. 33-34). Debutul scriitorului „din Ardeal” (St. O. Iosif, Octavian Goga, Sextil Pușcariu, Oct. Tăslăuanu, Ion Scurtu, Onisifor Găibu, Ionel Pop etc.). Lucian Blaga îl numea „însuși duhul intrupat al naturii românești” — Mihail Sadoveanu și Valea Fumoasă (în **Steauna**, nr. 10-1955, p. 33-34). Debutul scriitorului „din Ardeal” (St. O. Iosif, Octavian Goga, Sextil Pușcariu, Oct. Tăslăuanu, Ion Scurtu, Onisifor Găibu, Ionel Pop etc.). Lucian Blaga îl numea „însuși duhul intrupat al naturii românești” — Mihail Sadoveanu și Valea Fumoasă (în **Steauna**, nr. 10-1955, p. 33-34). Debutul scriitorului „din Ardeal” (St. O. Iosif, Octavian Goga, Sextil Pușcariu, Oct. Tăslăuanu, Ion Scurtu, Onisifor Găibu, Ionel Pop etc.). Lucian Blaga îl numea „însuși duhul intrupat al naturii românești” — Mihail Sadoveanu și Valea Fumoasă (în **Steauna**, nr. 10-1955, p. 33-34). Debutul scriitorului „din Ardeal” (St. O. Iosif, Octavian Goga, Sextil Pușcariu, Oct. Tăslăuanu, Ion Scurtu, Onisifor Găibu, Ionel Pop etc.). Lucian Blaga îl numea „însuși duhul intrupat al naturii românești” — Mihail Sadoveanu și Valea Fumoasă (în **Steauna**, nr. 10-1955, p. 33-34). Debutul scriitorului „din Ardeal” (St. O. Iosif, Octavian Goga, Sextil Pușcariu, Oct. Tăslăuanu, Ion Scurtu, Onisifor Găibu, Ionel Pop etc.). Lucian Blaga îl numea „însuși duhul intrupat al naturii românești” — Mihail Sadoveanu și Valea Fumoasă (în **Steauna**, nr. 10-1955, p. 33-34). Debutul scriitorului „din Ardeal” (St. O. Iosif, Octavian Goga, Sextil Pușcariu, Oct. Tăslăuanu, Ion Scurtu, Onisifor Găibu, Ionel Pop etc.). Lucian Blaga îl numea „însuși duhul intrupat al naturii românești” — Mihail Sadoveanu și Valea Fumoasă (în **Steauna**, nr. 10-1955, p. 33-34). Debutul scriitorului „din Ardeal” (St. O. Iosif, Octavian Goga, Sextil Pușcariu, Oct. Tăslăuanu, Ion Scurtu, Onisifor Găibu, Ionel Pop etc.). Lucian Blaga îl numea „însuși duhul intrupat al naturii românești” — Mihail Sadoveanu și Valea Fumoasă (în **Steauna**, nr. 10-1955, p. 33-34). Debutul scriitorului „din Ardeal” (St. O. Iosif, Octavian Goga, Sextil Pușcariu, Oct. Tăslăuanu, Ion Scurtu, Onisifor Găibu, Ionel Pop etc.). Lucian Blaga îl numea „însuși duhul intrupat al naturii românești” — Mihail Sadoveanu și Valea Fumoasă (în **Steauna**, nr. 10-1955, p. 33-34). Debutul scriitorului „din Ardeal” (St. O. Iosif, Octavian Goga, Sext

petru dunca

Drumul spre riu (I)

Acolo în colțul de șură, lângă oblonul
pe jumătate deschis
mai devreme cu fiecare zi,
rămîne iarba udă sprijinită de gitul
bătrîn al vitelor.
Lione se string și putrezesc peste ziare
răvășite
ca într-un sfișit de respirație și de iarnă.

Nimic altceva între cei nouăzeci și nouă
de pereți decit statuile
aruncate prin tristețe în grădini. Se aud
mereu șoapte
de la miozăzi.

Se adună volurile în două gropi.
Eu trec brațul amiezii,
moale ca un albuș de pasăre moartă.
Pășesc prin oadaie,
port în miini un corn luminos
și un coș de lemn înșesat de nisipul
sticlos
al depărtării.

Fructele verzi din fața casei, le așez în
mașinărie
și încep să strig. Tu mă auzi.
Apoi săgețile vijii și tabele
se înmoaie, fătuind sunetele la pământ.

Pe sub aleile verticale se scurge înșingurat
fructul.
O roată învîrtitoare despate clipele.
Sînt rînit. Sînt rînit!
Răsufierea mea trece prin lume.

Drumul spre riu (II)

Ce miracol acest frunziș al fluturilor arzînd
și din care picură jumătățile de lacrimă!
O ceață albă se scurge
eseninid fioruri pe harta cetății —
Sînt tîmbe din această medură,
apoi s-o îngropăm în vechiul chei,
în seara violetă să o legăm de cataractul
învechit.

Pe masă aducem flori de cires,
repetînd rugămînti.
Rămii pe această insulă prea tîrzie,
sormonind cu o vergea pămîntului.
Dintr-un solz să se ridice o insectă, pătrată
fiind,
să zboare către țigul postui,
impiedicîndu-se de țigul zilelor și de nopți.

Pe trupul meu tu să așezi cimpiile
și mările
și munții
In rîniile mele, tu să presari
arborii cei înalți
și gheturile fragile.
De aripile mele să lipești aripile păsărilor cu
umăre cu tot.

Drumul spre riu (III)

Nenumărate sînt căile ce țintuiesc întunecata
măgură.
Intr-o luntre de argint, șoprița sticloasă trece.
Din pietroase osoase iată uliță
și frunzele clopotelilor cîntă o melodie ciudată,
treptele jumătate acoperite cu mii de semne,
ornamente

Invelite într-un fașnet.
In vreme călătoriei,
Intr-adevăr, la mări înălțim, pe la răsuciri,
curge un riu greci,
un abur cu miros de turnuri și odii.
Apoi mă opresc. Din Tara de Jos
vine un grup de călători în galop.
Convocările s-au aprit și ele.
Treceți voi, cavaleri, serpentinele amiezii
cătore împărăția de altădată!

viorica bucur

Haiducească

Frunză verde mătrăvoasă,
Noaptea beau haiduci din lună,
Beau din suflet de fecioară
Dragoste de foc și pară...
Beau și-n ochi le curge cerul,
Iar la sold tremură fierul.
Fîrul lor pătat cu noaptea
E-necărat cu stele coapte.
Ar iubire-n lumină
Și se-opriind icăne-n fîină.
Iarba tremură în soapte,
Luna curge peste noapte.

Cioplitorul

El a cioplit porțile satului,
Cu frunze
Și seceri
Și fintini.
A băut înșesat apă
Din pumnii.
Și acum vrea să se întorcă acasă...
Căci cine în lemnul porții,
Lemnul se supune și tăce
Și asteptă să fie cioplit.
Nu-i deschide nimeni.
Lemnul se vrea împodobit...

Afară, spaima...

Nu vine nimeni, poarta e curată
Și incuțată pe sub curcubeie;
Afară, spaima mă dezleagă
Intr-un copac, intr-o femeie.

E mai tîrziu ca-n alte ceasuri
Și frunze cresc ca-ntr-o minune
De greu pămîntul sub tăcere
E dreger asin-tr-o tăciune.

O! Poarta mea, a cui vei fi?
Eu n-am să te mai pot pătrunde
Izvorul cade trist în sine
Inșingindu-se sub unde.

Ion Grigore: „1918”

CREDENȚIONALUL

În fiecare întii decembrie, toată suflarea românească merge — aievea ori sufletește doar — la Alba Iulia.

În fiecare întii decembrie e duminică și soare în țară, e duminică și soare în istoria românilor.

În fiecare întii decembrie, prin Alba Iulia memorii noastre se retrag trupele și carele de luptă ale generalului Augustus von Mackensen, părăsind pentru totdeauna trupul sfintei Transilvanii.

În fiecare întii decembrie luăm loc în amfiteatrul de pe Cîmpia Libertății spre a ne îmbrăca, iar și iar, cămașa Marii Uniri, croită din umbra de lumină a lui Mihai Viteazul de către tații și bunicii noștri, la 1 decembrie 1918.

Este pentru a săzeci și opta oară de cînd ne dăm întîlnire acolo necurmat și, sigur sint, datina asta e soră cu venicia. Nu-i doar un pelerinaj de cuget și simțire; nu-i doar un remembar istoric. Este chiar jurămîntul mereu reluat al bunilor și străbunilor de a apăra cu ochii din cap avuția cea mai de preț pe care ne-au lăsat-o: o Românie întreagă, mare, unită și independentă. De aceea zici: fiecare dintre noi este încă din leagăn, prin datină și rost, sub pecetea sacralului jurămînt patern, uniunist-abulian, are credențional să se exercite ca atare.

Fiind lucrători cu cuvîntul, să poposim un pic asupra vorbei credențional, care înseamnă — în limbajul de azi — procură, investiție de credință, acreditare de putere, ambasadoriat plenipotențiar de reprezentare și acțiune în numele comunității a căreia vorbim și exprimăm și a.m.d. Sint credenționalele cu care ducea și înviora Transilvania a impunerii pe cei 1228 de delegați ai săi la Marea Adunare de la Alba Iulia, reprezentînd toate partidele politice, organizațiile socio-profesionale, culturale, sportive, cultice etc. Aceste credenționalele curg prin timp, prin noi, spre viitorime, sint valabile și azi, multiplicare în milioanele de conștiințe care ard românește. Numărul lor va sporii, desigur, pe coloana înfinită a vieții noastre istorice, romboid cu romboid, etapă

cu etapă, fără a-și modifica mesajul inițial: știința și puterea de a făuri, prin acțiune plebiscitară al întregii nații, unitatea național-statală a tuturor românilor. Baza acestei coloane de cămășă săde înfiptă în stratul cel mai trainic al istoriei noastre — unirea înfăptuită exemplar, dar vremelnic, de către Mihai Viteazul, devenind realitate istorică națională și internațională prin voința întregii națiuni și nicidecum cu ajutorul balonetelor, prin bătaia armatei ori prin genul militar al unor comandanți de oști, cum s-a întîmplat prin alte părți ale lumii.

„Armata” Marii Uniri de la 1 decembrie 1918 a fost însuși poporul român, armată emanantă pasnică, hotărîtă și de neînfrînt. Cel săzeci și opt de romboidi pe care timpul luteleșător i-a adăugat slavitei Colonne a unirii sînt chiar faptele vieții noastre, ale celor de azi, care avem credențional să păstrăm și să creștem Colonna trainică, neclintită, pasnică, suind pe verticala istoriei naționale.

Asemeni tuturor profesilor, scriitorul român de azi și de totdeauna trebuie să-și merite pină și al unității noastre naționale, Dimitrie Cantemir și Nicolae Iorga, enciclopedist și al acestuia, B. P. Hasdeu, solii lui în țară, în lume, în istoria și în cultura noastră.

Din sat în sat, din cătun în cătun, din comuna de ses în comuna de deal, din loc în loc, unde viețuiau românii transilvăneni, s-au scris, prin primării, prin dascăli modesti și prin preoții așezărilor, credenționalele pe care sîntem astăzi să le citim în țară, în lume, în istoria și în cultura noastră.

„Armata” Marii Uniri de la 1 decembrie 1918 a fost însuși poporul român, armată emanantă pasnică, hotărîtă și de neînfrînt. Cel săzeci și opt de romboidi pe care timpul luteleșător i-a adăugat slavitei Colonne a unirii sînt chiar faptele vieții noastre, ale celor de azi, care avem credențional să păstrăm și să creștem Colonna trainică, neclintită, pasnică, suind pe verticala istoriei naționale.

Asemeni tuturor profesilor, scriitorul român de azi și de totdeauna trebuie să-și merite pină și al unității noastre naționale, Dimitrie Cantemir și Nicolae Iorga, enciclopedist și al acestuia, B. P. Hasdeu, solii lui în țară, în lume, în istoria și în cultura noastră.

Pop Simion

Unire și unitate

Urmare din pag. 1-a

„libertăți românești” o amenințare pentru stăruința sa asupra Transilvaniei românești. A declanșat atunci un șir de acțiuni destinate să lichideze clasa politică românească a vovodăului. Știa Ludovic că acei care înfrînseră, sub conducerea lui Basarab I, armata lui Carol Robert la Posada sînt de același neam cu acei care, sub conducerea lui Bogdan I, biraser propria lui armată și că munții și moldovenii sînt de același neam cu românii transilvăneni. La originea politicii de discriminare națională și confesională față de românii transilvăneni — care avea să-și găsească în 1437 expresia în politica politică internă de alianță între nobilimea ungărească și patriatul săsesc și pătura conducătoare a secolului — la originea acestei politici s-a aflat teama că realizarea unității între românii aflați de o parte și alți a Carpaților va elimina autoritatea coroanei ungare din interiorul aceluia carpați.

Românii s-au simțit întotdeauna solidari în lupta lor multiseculară de apărare a neamului și a patriei. În marea epopee a luptei anti-otomane înfățișează o statornică și impresivă unitate de conștiință între vovodăii românești, o adevărată trecere a drapelului de independență, de la transilvănenul Iancu de Hunedoara la munteanul Vlad Tepec și de la el la moldoveanul Ștefan cel Mare. — ca să amintim un singur moment — la acel Ștefan care spunea răspicat, în 1477, că țara lui și cea de peste Milcov sînt două Valahii, adică două țări românești, acel Ștefan, căruia brasovenii îi scriau în 1479 că vîd în el un trimis al divinității: „pentru cîrmuirea și apărarea Transilvaniei”.

Cea dintii unire a românilor sub Mihai Viteazul nu a fost opera de cucușire a unui conducător ambițios, ci încununarea firească a acestei strînse colaborări politice, economice, militare și culturale între țările române care, după expresia plastică a lui Nicolae Iorga, alcătuiau „un singur corp, un singur sistem, am zice, „vînos, prin căte străbătea același singur viul”. Era în logica desfășurărilor istorice ca acest „corp” să-și caute și armătura politică și instituțională corespunzătoare, și acesta a fost rostul Unirii înfăptuite de Mihai Viteazul.

Politica marelui vovod în Transilvania — unde venirea lui declanșase un val de răscoală împotriva nobilimii ale țărănilor români, încurajată de prezenta unui princip de neamul lor — politica lui Mihai a urmărit dislocarea regalului întemeiat pe „unio trium nationum”, pe readucerea românilor în viața politică a Transilvaniei și, deci, pe afirmarea viguroasă a caracterului românesc al provinciei. Sensul național al Unirii din 1600 nu poate fi pus la îndoială, și măsurile luate de Mihai Viteazul în beneficiul românilor transilvăneni pun în lumină conștiința românească a celui în care contemporanii au văzut un Restitutor Daciae.

Dacă Unirea din 1600 nu a durat este pentru că marile puteri limitrofe, imperiul otoman, imperiul habsburgic și regatul polon — ostile unui stat românesc într-o zonă în care se desfășura politica lor de expansiune —, au acționat în direcția zădărnirii operii lui Mihai Viteazul asasinat, în cele din urmă, de Cîmpia Turzii.

Fantă miselească, dar, în perspectiva istoriei, neputincioasă în a închide drumul „roii” de Viteaz, Scrisorile lui Grigore Ureche, Miron Costin, Constantin Cantacuzino și Dimitrie Cantemir proclamă răspicat și argumentează unitatea românilor din Muntenia, Moldova și Tran-

silvania. Barierele teritoriale din sec. XVIII-XIX nu mai pot stăvili progresul impetuos al conștiinței unității naționale. Revoluția română de la 1848 se desfășoară sub semnul daco-românismului, adică al reunirii tuturor românilor în frontierele unui stat suprapus vechii amintiri a Daciei. În conștiința politică românească, evocarea Daciei a devenit mijlocul cel mai potrivit de revendicare a statului național unitar.

Unirea Moldovei cu Muntenia, la 24 ianuarie 1859, a pus bazele statului național unitar român, și a relevat caracterul ireversibil al înaltării spre faza următoare: Marea Unire. C’asa nunciatoare și mișcarea socialistă nu a derutat și scrierile de la începutul programului luptei de unitate națională. Sint memorabile scrierile tipărite în 1883 de revista socialistă intitulată semnificativ „Dacia Viitoare”. „Voim Dacia așa cum ea fu, fiindcă istoria și dreptul, tradițiunea și plebiscitul, trecut și prezentul ne dau dreptul de a aspira la o Dacie Română” (...)

Dacă dreptul are vroo putere pe acest pămînt, Transilvania și alte părți ale vechii Dacie, unde românii sînt în majoritate, trebuie să fusioneze și se vor fusiona mai curînd sau mai tîrziu în statul român”. Această prevedințe s-a împlinit în anul 1918, la capătul unei lupte în care poporul român nu a precupețit nici un centimă din infăptuit Marea Unire prin puterile noastre, prin singele nostru, sau cum o înfăptușăm pe cea din 1859 prin inteligența noastră politică.

Ca în toate marile momente ale istoriei naționale, desăvîșirea unității naționale s-a înfăptuit prin acțiune națională, care ne-a fost întotdeauna țară în fața vicisitudinilor istoriei. Dacă în anii 1914-1916 scena politică românească a fost marțora unor aprinse discutii, ele nu s-au referit la obiectivul final, desăvîșirea unității naționale, de care necesitatea era conștință toată suflarea românească, ci de prioritățile care trebuia acordate unei etape sub altelei și, în funcție de ea, de orientarea ce urma a fi dată politicii de alianțe. Statul național l-a voit întregă natiune română și ea, această natiune, l-a înfăptuit printr-un minut exemplu de solidaritate în luptă și jertfă.

În fond, aceasta este marea lecție a Marii Uniri din 1918. — aceea a fortei solidarității naționale. Așa cum, secole la rînd, ne-am apărut neatințarea prin războiul întregului popor, tot astfel marile înfăptuiri ale istoriei noastre — și uniriile din 1600, 1859 și 1918 se întregăzesc acestor înfăptuiri — au fost opera întregului popor român, reprezentat de personalități care au intrupat voința și calitatea neamului.

Astăzi, unitatea noastră are un continut nou, determinat de societatea socialistă pe care o edificăm, dar funcția istorică a unității naționale s-a păstrat. Sintem angajați într-un efort grandios de a construi o nouă ordine, care mai dărează din istorie, de a apăra îndocumdată țării noastre într-o lume încă bîntuită de politica fortei și dominatiei. Izbînzile noastre sint pe măsura faptelor de glorie ale strămoșilor și de mai bine de două decenii, avem în tovarășu Nicolae Ceaușescu un conducător care încarnază virtuțile neamului românesc, acele virtuți care l-au permis să învingă orice obstacol, orice greutăți, pentru a pasi victorios și încrezător înainte. Referendumul din 23 noiembrie 1986 a vădit o unitate cu istoria umanității nu a cunoscut decît rareori. Unite în jurul Partidului Comunist Român, centrul vital al națiunii noastre, unite în jurul secretarului general al partidului, unitate care este chezia cea mai sigură că nu există dificultate pe care poporul nostru să nu o poată învinge pentru a-și construi viitorul pe care și l-a ales.

UNIREA DIN MANUSCRISE Graiul pămîntului

„Descoperim drumul tradițiilor îndepărtate și ne putem stabili în veacul veacurilor un criteriu și o strămosie”
(Coresi)

Unirea este o strămosie. Ea are întelegerii originare și poartă neîndoielnica pecetea pămîntului care a zămislit-o. Ea, Unirea, a fost mai întii în „graiul” cel viu al pămîntului, căci o făcuseră și o țineau pe umeri și în suflătele lor oameni pămîntului, iar omeneji acestia își uneau brațele ca să alinau mîntuitorul și hotarele de margine, pe care le cunoșteau, tot ca oamenii ai pămîntului! Nimeni n-a pășit mai puternic și mai apasat în toate cele ale pămîntului decit omul înrădăcînat și unit cu acel pămînt, în care s-a născut, neadus de întimplare de nicăieri, ca să prindă apoi rădăcini. Cel trudit de pămînt iubește truda lui trecută în pămînt. Poate de aceea s-a spus că nu numai arborii, dar și oamenii au rădăcini. Treceau păstori cu turmele lor, în cele mai arhaice vremuri, trecu-tele creștele munților și dovîrnăsurile dealurilor și coamele poienilor și susururile iuvăduitorilor, treceau peste toate acestea și le încreștau cu însemnul legăturii celei ce nu se mai putea dezlega, căci trăia în cel mult, dinainte și în urmăși, pe care nemetătorul Iorga îi numea „oamenii pămîntului”.

„Căci unirea n-a fost întii fapt de document, ci a devenit astfel, după ce a cuprins și a sălășluit în toate cele patru margini de țară, în epopeea tradițiilor de viață, în viața filosofică a obiceurilor, în amestecul tuburilor de culori din stăburile privitoarelor ori în scrierile lor în lemn de pe grinzile cele vechi ale bisericilor de lemn din Maramures, din Bucovina, de pe Sălași și de pretutindeni din țărni de țară. Unirea a crescut din toate acestea care intru-pau puterea omului și slăbirea lui pe țărni, pe tot ce se înalță și arță lumii că sintem uniți în alte fapături! Așa ne-am putut „stabiliza în veacul veacurilor un criteriu și o strămosie”, despre care Coresi pomenea și scria „cu mînd de lui” și cu frică de năpăsturile puterii cîrmătoare, ca să nu se uite și steau de solii nici alții. Și nu se uită și nu s-a uitat și nu se va uita în „veacul veacurilor”, ca unirea, numai unirea ne-a putut stabili în rosturile cele mari ale lumii.

„Ca românul nu-i nici unul, Ună-s toți și toți is unul!”
(Un taran din Desești-Maramures)

Manuscrisele Unirii de la 1 decembrie 1918 nu s-au tipărit încă. Ele astăzi au puterea dinlăuntru care nu se stărnă, căci sint crezuri de viață. Ele, manuscrisele Unirii, au intrat în cele dintii pagini ale „Credenționalelor” de pe întreg cuprînsul Transilvaniei, care erau măturile tuturor moșilor-strămoșilor pentru adevărul că românii „una-s toți și toți is unul”. Din sat în sat, din cătun în cătun, din comuna de ses în comuna de deal, din loc în loc, unde viețuiau românii transilvăneni, s-au scris, prin primării, prin dascăli modesti și prin preoții așezărilor, credenționalele pe care sîntem astăzi să le citim în țară, în lume, în istoria și în cultura noastră.

„Armata” Marii Uniri de la 1 decembrie 1918 a fost însuși poporul român, armată emanantă pasnică, hotărîtă și de neînfrînt. Cel săzeci și opt de romboidi pe care timpul luteleșător i-a adăugat slavitei Colonne a unirii sînt chiar faptele vieții noastre, ale celor de azi, care avem credențional să păstrăm și să creștem Colonna trainică, neclintită, pasnică, suind pe verticala istoriei naționale.

Asemeni tuturor profesilor, scriitorul român de azi și de totdeauna trebuie să-și merite pină și al unității noastre naționale, Dimitrie Cantemir și Nicolae Iorga, enciclopedist și al acestuia, B. P. Hasdeu, solii lui în țară, în lume, în istoria și în cultura noastră.

Din sat în sat, din cătun în cătun, din comuna de ses în comuna de deal, din loc în loc, unde viețuiau românii transilvăneni, s-au scris, prin primării, prin dascăli modesti și prin preoții așezărilor, credenționalele pe care sîntem astăzi să le citim în țară, în lume, în istoria și în cultura noastră.

„Armata” Marii Uniri de la 1 decembrie 1918 a fost însuși poporul român, armată emanantă pasnică, hotărîtă și de neînfrînt. Cel săzeci și opt de romboidi pe care timpul luteleșător i-a adăugat slavitei Colonne a unirii sînt chiar faptele vieții noastre, ale celor de azi, care avem credențional să păstrăm și să creștem Colonna trainică, neclintită, pasnică, suind pe verticala istoriei naționale.

Asemeni tuturor profesilor, scriitorul român de azi și de totdeauna trebuie să-și merite pină și al unității noastre naționale, Dimitrie Cantemir și Nicolae Iorga, enciclopedist și al acestuia, B. P. Hasdeu, solii lui în țară, în lume, în istoria și în cultura noastră.

Din sat în sat, din cătun în cătun, din comuna de ses în comuna de deal, din loc în loc, unde viețuiau românii transilvăneni, s-au scris, prin primării, prin dascăli modesti și prin preoții așezărilor, credenționalele pe care sîntem astăzi să le citim în țară, în lume, în istoria și în cultura noastră.

„Armata” Marii Uniri de la 1 decembrie 1918 a fost însuși poporul român, armată emanantă pasnică, hotărîtă și de neînfrînt. Cel săzeci și opt de romboidi pe care timpul luteleșător i-a adăugat slavitei Colonne a unirii sînt chiar faptele vieții noastre, ale celor de azi, care avem credențional să păstrăm și să creștem Colonna trainică, neclintită, pasnică, suind pe verticala istoriei naționale.

Asemeni tuturor profesilor, scriitorul român de azi și de totdeauna trebuie să-și merite pină și al unității noastre naționale, Dimitrie Cantemir și Nicolae Iorga, enciclopedist și al acestuia, B. P. Hasdeu, solii lui în țară, în lume, în istoria și în cultura noastră.

Din sat în sat, din cătun în cătun, din comuna de ses în comuna de deal, din loc în loc, unde viețuiau românii transilvăneni, s-au scris, prin primării, prin dascăli modesti și prin preoții așezărilor, credenționalele pe care sîntem astăzi să le citim în țară, în lume, în istoria și în cultura noastră.

„Armata” Marii Uniri de la 1 decembrie 1918 a fost însuși poporul român, armată emanantă pasnică, hotărîtă și de neînfrînt. Cel săzeci și opt de romboidi pe care timpul luteleșător i-a adăugat slavitei Colonne a unirii sînt chiar faptele vieții noastre, ale celor de azi, care avem credențional să păstrăm și să creștem Colonna trainică, neclintită, pasnică, suind pe verticala istoriei naționale.

Asemeni tuturor profesilor, scriitorul român de azi și de totdeauna trebuie să-și merite pină și al unității noastre naționale, Dimitrie Cantemir și Nicolae Iorga, enciclopedist și al acestuia, B. P. Hasdeu, solii lui în țară, în lume, în istoria și în cultura noastră.

Din sat în sat, din cătun în cătun, din comuna de ses în comuna de deal, din loc în loc, unde viețuiau românii transilvăneni, s-au scris, prin primării, prin dascăli modesti și prin preoții așezărilor, credenționalele pe care sîntem astăzi să le citim în țară, în lume, în istoria și în cultura noastră.

„Armata” Marii Uniri de la 1 decembrie 1918 a fost însuși poporul român, armată emanantă pasnică, hotărîtă și de neînfrînt. Cel săzeci și opt de romboidi pe care timpul luteleșător i-a adăugat slavitei Colonne a unirii sînt chiar faptele vieții noastre, ale celor de azi, care avem credențional să păstrăm și să creștem Colonna trainică, neclintită, pasnică, suind pe verticala istoriei naționale.

Asemeni tuturor profesilor, scriitorul român de azi și de totdeauna trebuie să-și merite pină și al unității noastre naționale, Dimitrie Cantemir și Nicolae Iorga, enciclopedist și al acestuia, B. P. Hasdeu, solii lui în țară, în lume, în istoria și în cultura noastră.

Din sat în sat, din cătun în cătun, din comuna de ses în comuna de deal, din loc în loc, unde viețuiau românii transilvăneni, s-au scris, prin primării, prin dascăli modesti și prin preoții așezărilor, credenționalele pe care sîntem astăzi să le citim în țară, în lume, în istoria și în cultura noastră.

„Armata” Marii Uniri de la 1 decembrie 1918 a fost însuși poporul român, armată emanantă pasnică, hotărîtă și de neînfrînt. Cel săzeci și opt de romboidi pe care timpul luteleșător i-a adăugat slavitei Colonne a unirii sînt chiar faptele vieții noastre, ale celor de azi, care avem credențional să păstrăm și să creștem Colonna trainică, neclintită, pasnică, suind pe verticala istoriei naționale.

Asemeni tuturor profesilor, scriitorul român de azi și de totdeauna trebuie să-și merite pină și al unității noastre naționale, Dimitrie Cantemir și Nicolae Iorga, enciclopedist și al acestuia, B. P. Hasdeu, solii lui în țară, în lume, în istoria și în cultura noastră.

Din sat în sat, din cătun în cătun, din comuna de ses în comuna de deal, din loc în loc, unde viețuiau românii transilvăneni, s-au scris, prin primării, prin dascăli modesti și prin preoții așezărilor, credenționalele pe care sîntem astăzi să le citim în țară, în lume, în istoria și în cultura noastră.

„Armata” Marii Uniri de la 1 decembrie 1918 a fost însuși poporul român, armată emanantă pasnică, hotărîtă și de neînfrînt. Cel săzeci și opt de romboidi pe care timpul luteleșător i-a adăugat slavitei Colonne a unirii sînt chiar faptele vieții noastre, ale celor de azi, care avem credențional să păstrăm și să creștem Colonna trainică, neclintită, pasnică, suind pe verticala istoriei naționale.

Asemeni tuturor profesilor, scriitorul român de azi și de totdeauna trebuie să-și merite pină și al unității noastre naționale, Dimitrie Cantemir și Nicolae Iorga, enciclopedist și al acestuia, B. P. Hasdeu, solii lui în țară, în lume, în istoria și în cultura noastră.

Din sat în sat, din cătun în cătun, din comuna de ses în comuna de deal, din loc în loc, unde viețuiau românii transilvăneni, s-au scris, prin primării, prin dascăli modesti și prin preoții așezărilor, credenționalele pe care sîntem astăzi să le citim în țară, în lume, în istoria și în cultura noastră.

„Armata” Marii Uniri de la 1 decembrie 1918 a fost însuși poporul român, armată emanantă pasnică, hotărîtă și de neînfrînt. Cel săzeci și opt de romboidi pe care timpul luteleșător i-a adăugat slavitei Colonne a unirii sînt chiar faptele vieții noastre, ale celor de azi, care avem credențional să păstrăm și să creștem Colonna trainică, neclintită, pasnică, suind pe verticala istoriei naționale.

Asemeni tuturor profesilor, scriitorul român de azi și de totdeauna trebuie să-și merite pină și al unității noastre naționale, Dimitrie Cantemir și Nicolae Iorga, enciclopedist și al acestuia, B. P. Hasdeu, solii lui în țară, în lume, în istoria și în cultura noastră.

Din sat în sat, din cătun în cătun, din comuna de ses în comuna de deal, din loc în loc, unde viețuiau românii transilvăneni, s-au scris, prin primării, prin dascăli modesti și prin preoții așezărilor, credenționalele pe care sîntem astăzi să le citim în țară, în lume, în istoria și în cultura noastră.

„Armata” Marii Uniri de la 1 decembrie 1918 a fost însuși poporul român, armată emanantă pasnică, hotărîtă și de neînfrînt. Cel săzeci și opt de romboidi pe care timpul luteleșător i-a adăugat slavitei Colonne a unirii sînt chiar faptele vieții noastre, ale celor de azi, care avem credențional să păstrăm și să creștem Colonna trainică, neclintită, pasnică, suind pe verticala istoriei naționale.

Asemeni tuturor profesilor, scriitorul român de azi și de totdeauna trebuie să-și merite pină și al unității noastre naționale, Dimitrie Cantemir și Nicolae Iorga, enciclopedist și al acestuia, B. P. Hasdeu, solii lui în țară, în lume, în istoria și în cultura noastră.

Din sat în sat, din cătun în cătun, din comuna de ses în comuna de deal, din loc în loc, unde viețuiau românii transilvăneni, s-au scris, prin primării, prin dascăli modesti și prin preoții așezărilor, credenționalele pe care sîntem astăzi să le citim în țară, în lume, în istoria și în cultura noastră.

„Armata” Marii Uniri de la 1 decembrie 1918 a fost însuși poporul român, armată emanantă pasnică, hotărîtă și de neînfrînt. Cel săzeci și opt de romboidi pe care timpul luteleșător i-a adăugat slavitei Colonne a unirii sînt chiar faptele vieții noastre, ale celor de azi, care avem credențional să păstrăm și să creștem Colonna trainică, neclintită, pasnică, suind pe verticala istoriei naționale.

ris de sticlă, sau străniț veacului Unirii tuturor românilor „Credenționalele” semnata mai stingaci ori cu anșare de deget pe coala de hirtie, în dreptul numelui lor, de cei coborîtori din iobagi și rămasi în iobăgia de carte.

Tremuri separate, cu sate întregi, cu steagurile sînt fructe sosește astăzi în România. Din toată unchiurile țării sosește la Alba-Iulia cei mulți, așteptători ai Unirii. Pe „Credenționalele” ce ajung în Cetatea Unirii se vor scrie și numele celor ce cad victime, răpiți de gloante ucigăse, fără să mai ajungă la marile praznice de la Roma. Aici în orașul trecut numele lui Ioan Arion, care stă mîndru lîngă tricolor, căzînd, apoi, jertfă pe drumul spre Zău Unirii. Așa au căzut și studentul de la Cluj, Cornel Petrovici, dr. Ioan Opris, dr. Virginia Holătaru, la Sîrbia, așa au căzut, secerai de gloante, de la Avram Iancu. În manuscrise neîtăitate, scrise cu cerneală neagră, cu litere mărunte, de parcă s-ar fi vrut să cuprîndă în ele epopea neamului, ni se spune că „molozicele, în frunte cu Letitia, Ciuta, în costum național prețiu bucium Pelahibet, însoțite de eroii de la 1918, celor prezenti la Alba Iulia, ca să arate împlinirea chemării la Unire, chemarea din buciom, Eroilor neamului, spun manuscrisele, eroului general Berthelot și s-a oferit o broderie, tesătură de artă a Doamnei Elena Hossu-Longin; apoi Sîdionia Doan a vorbit despre acest moment”.

În manuscrise s-a păstrat durerea fără margini a celor rămasi încă sub stăciunea străină, în Lupus și Sălagiu, unde cruzimea și ura s-au dezlănțuit pînă în primăvara anului 1918. Urmările lupte s-au dat acolo în acel nord-fabulos, la Tisa și în muntii Maramureșului, luptele pentru Unire. Ecolul lor a intr

CENACLUL „VASILE LUCACIU” DIN CICIRLĂU — MARAMUREȘ

ÎNTÎMPINARE

Într-una din cele peste 2.700 de localități rurale din țara noastră comuna Cicirălău este un sat de oameni harnici, stăpîniți de curate și profunde sentimente patriotice, care știu să minuiască sapa, perforatorul sau condeiul, să-și sărbătorească munca lor, sărbătorindu-și strămoșii, pămîntul, în numele viitorului cu demnitate firească, specifică celui ce se știe etern ca făcînd și numele acestei așezări atestată documentar de peste 500 de ani.

Dorința cicirălăuanilor este de a se situa mereu în frunte, nu din egoism sau neapărat dintr-un spirit de competitivitate, ci mai simplu din dorința de a fi patrioți prin fapte; așa se explică faptul că, în anul 1985, co-

muna a obținut locul I în întrecerea socialistă pe județ, iar prin rezultatele obținute în acest an aspirăm la un loc fruntaș pe țară.

Din doi în doi ani, în acest sat, se organizează Concursul ceneacurilor literare din România, în preajma zilei de 1 Decembrie. Avem un ceneacu cunoscut în țară, laureat al Festivalului Național „Cîntarea României”, condus cu pricepere și dragoste de poetul Ion Burnar, la rîndul său laureat cu premiul I pe țară al festivalului muncii și creației. O formație de teatru laureată pe țară, dar mai ales un sat ai cărui locuitori invită spiritul de cultură și artă, să stimuleze material și moral genurile de creație, prin care poezii, prozatorii, pictorii și sculptorii, să-și exprime dragostea de țară și neam. Cu bucurie, recunoștință și speranță fiți bine veniți în satul ale cărui aripi amintesc de numele celui mai românesc zbor.

Ioan Fodor

Vasile Pop Negreșteanu : „Solie de pace”

gheorghe tomozei

Tratatul despre crini (I-XIII)

Cheie a hambarului meu cu ingeri
contur absurd : cînd os de greier
cînd dînte de tigru
git al Mariei (Stuart), coapsă, frig și cenușă
piine din care moșcă zăpada
lemn de iconă pe care n-ajung să-l vopsesc
armă-n muzeu din războiul
de douăzeci și opt de ani zece luni
și trei săpămîni

ceară latină
pe care-mi zgirîrii barbarele cuneiforme
vin cast
rugină albă a sărutului meu
focul meu rece, muzică rece
mulaș, în calcar, al insomniei
os de timplică și os de templu
baghetă vulpurgică, toiag nazaretan

Certarea poezilor

Certarea, în postumitate, a poezilor :
cîteva labe pe obrazul cerbului de la
miazănoapte —
zilei ;
și-acela, Nicetas, cu inima lui diform-urloasă
și Grigorie, cu plămîni lui monstruoși, buni
să înghită fumul unei locomobile
cu locomobilă cu tot
și ăla, turcicul de baterea ploii în țeastă
pleșuvă
și ăla, mozulit de la ospețele surisului
și ăla, mazil, de-a dreptul
și ălalalt, de-a dreptul rob...

Abia acum se vedește că n-au fost ingeri
și nici diavoli n-au fost (femeile, vinul...)
istoria literaturii atlante-i alungă,
cifrul lor e scos din cărțile de telefon ;

nu mai e nevoie de ei decît atunci
cînd corectăm mersul eronat
al vreunei comete.

Apoi îi certăm din nou
și le zvirlim elegii în tranșee...

Schimbarea decorurilor

O, vechile mobile ale bătrînilor,
tăiate cu înduioșat desen
de meșteri cum nu mai sînt,
subțiate de trecerea prin războaie
și prin procese ; mobile grase, ghiftuite
cu prea-plinul amintirilor
în care s-a trăit (murii) confortabil...

Paturii carnașiere, ucișage fotolii,
pendule încă bătînd ora imperiilor,
icoane mușcate de carii, carafe lubrice,
— le văd, prin ploaie
gonind în camionul descoperit,
numai bune să-nțemeieze-o casă nouă...

O, biată strînsură, avută
ce se poate lipsi de stăpîniul lui
cum, de cap, statuile antice !
El duce cu sine cine știe ce sertar infernal
în care-i o pereche de ochelari cu ogîrbe
dioptrii
și-s cîteva scrisori
și o pereche de zaruri...

Iarăș

Și dacă mersul ingerilor e zborul,
plutirea ; un îngercău
e un inger ce merge pe tălpile lui, ca mine
(mai înțelepțeste spus ca ea, ca iubita) ;
ingerul căzut trece, încovoiat sub felinare
stîns
il udă ploaia și îl bate neaua.

Au răni ce nu dor, dar îndură pedepse și ei,
(ninsorarea nu vine chiar din abatoarele lor),
pot fi prinși în cirilge, pot fi împușcați și
crucificați.

Dar sînt comparabile tragediile lor celeste
cu pînsul unui copil, unul singur ?

Sigur, nu și ingerii spaimelor (singurătățile,
mai ales) dar nu-i pot aduce sub lampa mea
(s-ar năru), în blidul meu (s-ar evapora)
și n-am jînd pentru partea lor femeiască,
otita ciidă există.

Dar pun în cărțile uitate, ingeri,
legumă îngerească fac din vers
și ingereșc și mă las ingeșit.

Descrierea casei

Poemul e o casă cu bărbați adunați
în jurul unor hăci fumegînde
de cărți și de carne,
casă cu paturi stratificate ca mormintele,
cu mobile dulgherite brutale

în care e iminentă sosirea unei femei...

Hidalgo în iarnă

Iarnă, regat derizoriu
cu ne-mblînzite ninsori
și conjurații de stalactite.

Alb nupțial,
făgăduiala unei muzici,
vinul,
mina de vreascuri, focul.

Cirpește-mi armura, Sancho,
mai pune-i cîteva petice de tablă
și-nțreabă-l pe morar
dacă trenul de Toboso
sosește la timp !

...Hanul e un biet schelet de cal,
din vechea armură
a rămas doar capacul unei cutii de conserve,
moara nu e decît ninsorarea
și trenul de Toboso
zace demult pe fundul mării.

și totuși,
alb ;
făgăduiala
unui vis...

O frunză, o frază

Eu sînt neînmormat, rodit de-o intimplare,
pălînd,
palidul, cenușul, știutul, lipsitul de taină
eu sînt ;
o frază, o frunză cum sînt miriade-n livozii

totuși,
totuși, grăbește-te să mă vezi !

nicolae goja

le culeg. La pivniță, sub vie, zdrobesc prunele
în moară cu valțuri și le pun la fermentat în
tr-o cadă cu doage de brad. De a doua zi încep
să facă spume, se string mușete, încet după
două luni lasă zeama la fund și deasupra se
stringe un pod. Cînd se depărtează de margini
cu două degete, este tocmai bun de distilat.

Abia culeg prunele, și strugurii încep să se
coacă. Spre seară îmi stăpînesc pe spate și urc pe
deal, la vie și pivnițe. Cîteva se tîne în urma
mea. Întînesc pe unul, pe altul. „Ce mai faci,
bade Nuț ?” „Bine, mulțum de întrebare.”
„Seară bună !” „Bună să fie.” Trec puntea
peste vale, aceeași de acum mulți ani, și îmi
amintesc drumurile fecioriei, pe la Anuța Si-
mului, Dumnezeu s-o ierte. Las casele și trec
pe cărare, printre meri, pînă la vie.

Am de gornicit toată partea de deal cu fața
spre miazăzi. Încep slujba cînd se roșesc boabele
și o termin tîrziu, cu primele zăpezi. Abia
după ce fierbe vinul în butoaiele din pivnițe,
după ce lăcătise încute toate porțile și dealul
se albetea, abia atunci cobor și eu, obosit deja
de iarnă, așteptînd primăvara.

Cu bita în mină aprind focuri ici-colo, mai
ales înspre pădure. Din cînd în cînd strig :
„Gornicul, gornicul !” Uneori, cînd picioarele
mă lasă, potriveșc focurile. Din sat, pare că
Urșii Mare a căzut între vie.

Cîteva simte ceva și începe să latre. Slobod
un foc în aer. Sînt bun țîntaș, nu cred să abia
cîteva curajul să tulbure liniștea vinului. Nopțile
sînt liniștite, aceleși, una după alta : doar
cu urșii mă războiesc. De fapt, cred că nici
măcar nu este război, ci doar o așteptare a nep-
ților cînd vor putea să umele în voie printre
pruni și vie. O încrîncenare a lor.

Din sat oamenii văd focurile : fiecare recu-
noaște lumina lui și știe că-s acolo. (Focul meu
este în virful oștei.) Dorm liniștiți. Le tîm
aprinse pînă după miezul nopții, cînd pleacă
urșii la culcare. Atunci și Mura mă lasă singur,
moțînd încovrigat. Nu am somn. Sting focu-
riile sub tălpi, mai fac un rond pe o țite
vile și se face dimineață. Nu mă grăbesc să

dorm, căci bătrînețea are alte legi și alte
așteptări.

Cred că mirosul strugurilor îi atrage pe urși.
Cu adevărat dealul acela este un mare semn,
ca o continuă chemare. Și mie mi-ar fi greu
altfel. Nopțile fără apropierea jivinelor mi se
par ca strugurii anilor ploioși, acru și serberzi,
gore și păcat cu vinul și-l boa urșii. Pădurea
le dă altă hrană, și eu îi mustru pentru lăcme.
Căci vinul este singura bucurie a iernii.
Fără el, iarna ar fi un timp sterp, o mare bui-
măceală sub zăpadă.

Fese din strugurii aceștia negri un vin tare,
bun după carne grasă, de porc. Coboară în trup
repede, ca un fulger în singe. Bînd vin, înti-
nereșc cu o grămadă de ani. Nu există o mare
bucurie ca aceasta. Ce n-ar da urșii să
afle o astfel de taină ? Îmi place vinul de aș-
tîmp, căci e mai potrivit ciolanelor rebegite.
Vinul vechi mă adoarme, mă împiedică să mă
bucur. Vinul tînar mă ține ca în altă lume.
Dacă nu a avut norocul să fie pus pe mesele
unei nunți, unui botez sau la o petrecere oare-
care, primăvara se răzvrătește între doagele
bulbului, apoi iar, și iar, pînă te dumirești că
lui nu îi place să fie singur.

Uneori, cînd noaptea se lipește de gene, urși,
zeci, sute de urși se string ciorchine pe lină
vitele cu struguri. Mîncînc pe aiese, boabă cu
boabă, sculpînd pielea puțin acrisoară. Capăt
pofte de la pofta lor și mă alătur, și mîncînc, și
mîncînc, și ne înghîntîm ca să ajungem la
strugurii mai mari, cit nucile, și buzele mele
le culeg dintre ghearele lor.

Mă miră foamea de struguri. Corul lor con-
tinuă, în același ritm, cu același nume. El se
preling, se învîrtește pe tîrziu mine, ar vrea
să-mi atingă pielea, să se încălzească ca de la
un cuplor.

Ar mai fi multe boabe de mîncat, mari, negre,
pe care să le apuc buzele din ghearele lor.
Mormăitul crește. Cineva strigă : „Gornicul,
gornicul !” Se aude lătrat de cîine și un clopot
sperde dealul. Urșii fug și mă lasă cu buzele
întinse după boabele carnoase. Răsună o îm-
pușcatură și piciorul sting îmi cade. Apoi alta
și alta. Capul mărește fiecare lovitură.

Am o tot mai mare poftă și mă ghemuiesc
lîngă cea mai apropiată viță. Degelele caută
printre frunze, printre coarde, apoi printre
buruien. Lumina unui lămpas se apropie ; lă-
tratul unei cățele. Mă grăbesc să găsesc o
boabă, numai una, ca de piper. Lătratul crește
și crește...

Mura strîcă prințul unor fazani. Este pe
unde va pe aproape, în spatele colibe. Dimi-
nașea a umplut dealul cu răcoare. Ies și aleg un
strugure. Boabele puțin rămăse îmi răcoare
gura. De cele mai multe ori, zorii ne amintesc
cine sîntem. Cred că ar fi mai bine ca oamenii
să nu viseze. Întimplările nopții ne lasă spri-
riași, cu credința că în noi se mai ascunde
cineva.

O chem pe Mura printr-un fluterat și cîhor
pe același drum. Dealul rămîne singur pentru
puțină vreme. Doar atît cit să ascundă vede-
niile nopții. Clipă cu clipă, lumina rupe pe-
ianțeni.

Întînesc un bărbat. Întrebă ce fac. Răspund
zice că va ninge peste o săptămîină. Da.
Cere o țigară. Apoi se duce la fierar.

Rămîn singur, speriat că ne-am despărțit atît
de ușor. Da, aiudatîi mai sînt oamenii ! Trec
puntea. Anuța Simului îmi vine iar în minte.
Nu mai știu de ce nu am luat-o de nevastă.
Trec. Mi se invălmășesc toate în cap. Pășesc
cu răsuflarea tăiată. Urșii, urși și oameni. Pe
cine să mă înțelegi ?...

Ion Burnar este o lungă buimăceală. Nimeni
nu are ceva de făcut. O așteptare
steampă. Doar toamna oamenii ar lungi
zilele, le-ar trăi de două ori. Și doar
toamna eu, Nuțu lui Onuț, sînt gornicul sa-
tului.

Pe dealul Căliman, de la poale și pînă în
vir, unde însoa umbra și durerea și via și
livezi. Eu am cîțiva butuci și cîțiva pruni chiar
pe coamă, acolo de unde începe stejerișul și
urșii nu se sfîșesc să guste din roada îngrijită
cu sudoarea frunții și palmelor.

Vin de obicei după inserare și îi aud călcînd
peste vreascurile uscate. Dacă nu ar fi acolo,
s-ar apropia de un prun și s-ar cătăra în el.
Nu știu cum găsesc fructele, căci de obicei lura
așteaptă după culmea dealului, parcă anume.
Nu aș spune nimic dacă și-ar umple burțile și
ar pleca. Sînt sigur că după două-trei scri ar
bieștea dulceața pulpei zemoase, bună doar
pentru tucă de cincizeci de grade. S-ar tîne
de burți și ar căuta măceșe care fac gura
pună. Dar dihania apucă ramurile și le rupe,
trezînd în mine jalea după zilele de muncă. Îi-
tr-o săptămîină fără pruni, apoi fără
struguri, și timpul oamenilor este prea scurt
pentru a aștepta altă roadă. Și de multe ori
ei înșisi sînt furatî cînd li s-au cîpt urșii.

Îi aud călcînd pe vreascuri ; căteuaa gene
în leasă ; mă scol din culcușul colibe și aprînd
lămpașul ; pună încarc ; nu mă grăbesc, căci
urșii mă așteaptă. Ies afară și încep să strig.
Bat clopotul. Cîinele latră pe unde va prin
apropiere. În sat oamenii spun : „Iar se da
urșii la prunele Națului lui Onuț ?”
Îi arînd un zău rîmîn să aștepte. Femeile
duc miinile la gură. Poate bărbații vor să urce
la mine, să-mi ajute. El știu însă că nu se
poate. Fiecare dintre noi are urșii lui, și de
cele mai multe ori reușim să îi stăpînim.

Adesea fug. E fricos. Ca să găsesc un urs
adevărat, care-i în rîmîn să aștepte. Femeile
trebuie să urci în adevărate pădure, pe văgăuni
neumbate, unde oamenii se încumetă uneori
să strîngă un car de lemne.

Vecinii mei sînt furnicari, mîncîncă fără ale-
geret, doar să le fie burta plină. Scap ușor de
ei. Cîteva se întorc cînd din coadă după
ce îi fugărește spre mărăcinșurile din marginea
pădurii.

Doar dacă este flămînd de cîteva zile, amă-
rita de Mura se încovoie umilă, cu singele
șiroind de după urechi. Atunci dezășig arma
și mă apropie. Mă simte, dar nu se băzește și
continuă să infulece prune, cu grabă, așteptînd
și-o plată. Îl văd ca o umbră, ca pe ceva din
altă lume. Mă că nu-mi vine să cred că glon-
țul va avea efect, că el este acolo și se în-
doapă cu amîndouă labele, strîjînd prunul. Că-
teua urlă pe lîngă mine și mă hotărăsc. Ochesc
cînd întorc spatele spre mine. Slobod încăr-
cătura de la trezele de pași. Sarea pătrunde
sub pielea și aud urletul de usturime, ca de
prune pedesit cu urșii peste spatele gol.

În sat, femeile vor continua să desfăcă ltele
unui lucru. Bărbații se vor gîndi la urși, mai
mari sau mai mici. Împușcătura mea le trezește
dorul victoriei.

Ca un bătrîn, zic că o să am liniște peste
noapte. Dintre tufării mai fînd genădul de
durere și mi-l închipui lîngînd rana sărată.

Astfel trece fiecare seară, așteptîndul, a-
propoie dorîndul. Îi cunosc pe nume, știu care-i
tînar sau puîndru. În fiecare an nu mai vin
unul sau doi. Todor sau Mitru, Lică sau Vic-
tor. Mulți au așteptat să nu mi apar cu artur
cătoreala mea de sare. Mulți, și în mod sigur că
acest lucru se va întîmpla pînă la urmă. Atunci
vor putea struji în vole prune și struguri, fără
să le pese de gornicul cu zile numărate.

Cînd ajung brumări, dulci, cu pelița zbircită,

ion burnar

La capătul punții
Mă duc pe-o cale calea nu se găte
mă-ntorc din cale calea-i nenturnată
m-aș opri din mers mersul mă îngînă
și parc-am mai fost cîntecă fîntînă
și-o altă privire în privirea mea
mă seacă bezmetic ori poate ea seacă
să plec din nou să-nconjur
de-ar fi cercul măcar
fără de curus.

Mileniul care și-a pierdut oile

Tunul care și-ar schimba năraul
încă destui gîrgăuni
în stare s-oducă fecieria pe-o mie de ani
un țăran de la gurile Dunării
nîcîm Pericol unde-i Pericle
de la Atlantic la miinile lui
un lanț de mini mai puternic
decît tot fierul galaxiei Gutenberg
un regat pentru un strop de noivitate
A nu se citi noaptea
cînd din muntii hercinici
pot ieși niște animale ciudate
cu păr fără păr dar în mod sigur blîndate.

Desen de Luminița Tudor

Rupestră

Mai singur și mai perfect
ca un zid chinezesc
abia pe lună m-am văzut și stingher
măseaua de minte a unui astru
nemuritor cu ziua
ca să fiu mindria lumii
am parte de lănci sulii
și tratate
este dimineață
pînă deseară
de corectat țînuta zeilor.

În așteptarea licornei

Ce frumoase sînteți ce frumoase
pămîntu-mi dă zilnic delegații în rai
și eu tot cu Scyla și Caribda pe genunchi
rîd cu ele de se răstoarnă
Marea Ionică
lanute îmi zic lanule de fum
de multă mingiere istoria s-a rotunjit
ori numai bănuiala tragerii
pe roată.

doru macarie

Frumusețea și fericirea

Tu poți să-nțelegi
că frumusețea și fericirea
sînt sfîrșitul
iar noi rămînem rîniți
ca niște coridoare de proprii uși
năluci de gheață
cu suprema consolare
că uitarea este mereu
ca o naștere.

Tinăr

Naște-mă-n seară lebdăa mea
să-mi mingie inima
de cită iederă m-a cuprins
și chiciură trupul meu stringe

Naște-mă-n seară copil-amintire
fără riduri și degete vinovate
repede cit mai pot să-l păstrez
cu privirea nevinduță și caldă.

gheorghe pop

Unire

„Pro Sancta Unione
Omnium Romanorum”
În testamentul Neamului
Cu picături de viață
Tribune Lucaciu ai scris
Trăind împlinirea nebiruită
A Marelui Vis

Cerul și pămîntul
Ar putea să treacă
O iotă sau o cîrîtă
Din „Sfînta Unire
A Tuturor Românilor”
Ioi
Și urmașii urmașilor noștri
Nu vom lăsa să cadă.

Rotească-se albastra planetă
În jurul axei sale
Pe plaiurile noastre
Să nu mai fie jale
Înaltă-se în slavă
Al nostru simțămînt
UNIRE ȘI PACE
De-a-pururi să fie
Pe întregul Pămînt !

Astăzi

Astăzi cerul e mai aproape de noi
Pămîntul răsare albastru pe bolta înaltă
Din adînc se aud imne de pace, zăngăniți
de război

Tulburîndu-i ființa curată

Pingărit e pămîntul de atîta vîrsare de sînge
Cel ce sabia scoate, de sabie o să piară
Și nimeni dintre cei vrednici nu îl vor plînge
Aruncîndu-l în întunericul cel din afară

Astăzi cerul e mai aproape de noi
Pămîntul răsare albastru pe bolta comună
Venii frații mei concetățeni ai planetei
Să ne facem viața mai dreaptă, mai bună !

REMEMBER POEZII, CIND ERAU TINERI (XI)

Un poet ca o răbufnire proaspătă a naturii, cu nostalgia de sprijin a lui Arhimede

Un poet ca o răbufnire proaspătă a naturii, cu nostalgia de sprijin a lui Arhimede

Un poet ca o răbufnire proaspătă a naturii, cu nostalgia de sprijin a lui Arhimede

Un poet ca o răbufnire proaspătă a naturii, cu nostalgia de sprijin a lui Arhimede

Un poet ca o răbufnire proaspătă a naturii, cu nostalgia de sprijin a lui Arhimede

Un poet ca o răbufnire proaspătă a naturii, cu nostalgia de sprijin a lui Arhimede

Un poet ca o răbufnire proaspătă a naturii, cu nostalgia de sprijin a lui Arhimede

Un poet ca o răbufnire proaspătă a naturii, cu nostalgia de sprijin a lui Arhimede

Un poet ca o răbufnire proaspătă a naturii, cu nostalgia de sprijin a lui Arhimede

Un poet ca o răbufnire proaspătă a naturii, cu nostalgia de sprijin a lui Arhimede

Un poet ca o răbufnire proaspătă a naturii, cu nostalgia de sprijin a lui Arhimede

Un poet ca o răbufnire proaspătă a naturii, cu nostalgia de sprijin a lui Arhimede

Un poet ca o răbufnire proaspătă a naturii, cu nostalgia de sprijin a lui Arhimede

Un poet ca o răbufnire proaspătă a naturii, cu nostalgia de sprijin a lui Arhimede

Un poet ca o răbufnire proaspătă a naturii, cu nostalgia de sprijin a lui Arhimede

Un poet ca o răbufnire proaspătă a naturii, cu nostalgia de sprijin a lui Arhimede

Un poet ca o răbufnire proaspătă a naturii, cu nostalgia de sprijin a lui Arhimede

Un poet ca o răbufnire proaspătă a naturii, cu nostalgia de sprijin a lui Arhimede

Un poet ca o răbufnire proaspătă a naturii, cu nostalgia de sprijin a lui Arhimede

Un poet ca o răbufnire proaspătă a naturii, cu nostalgia de sprijin a lui Arhimede

Un poet ca o răbufnire proaspătă a naturii, cu nostalgia de sprijin a lui Arhimede

Un poet ca o răbufnire proaspătă a naturii, cu nostalgia de sprijin a lui Arhimede

Un poet ca o răbufnire proaspătă a naturii, cu nostalgia de sprijin a lui Arhimede

Un poet ca o răbufnire proaspătă a naturii, cu nostalgia de sprijin a lui Arhimede

Un poet ca o răbufnire proaspătă a naturii, cu nostalgia de sprijin a lui Arhimede

Un poet ca o răbufnire proaspătă a naturii, cu nostalgia de sprijin a lui Arhimede

Un poet ca o răbufnire proaspătă a naturii, cu nostalgia de sprijin a lui Arhimede

Un poet ca o răbufnire proaspătă a naturii, cu nostalgia de sprijin a lui Arhimede

Un poet ca o răbufnire proaspătă a naturii, cu nostalgia de sprijin a lui Arhimede

Un poet ca o răbufnire proaspătă a naturii, cu nostalgia de sprijin a lui Arhimede

Un poet ca o răbufnire proaspătă a naturii, cu nostalgia de sprijin a lui Arhimede

Un poet ca o răbufnire proaspătă a naturii, cu nostalgia de sprijin a lui Arhimede

Un poet ca o răbufnire proaspătă a naturii, cu nostalgia de sprijin a lui Arhimede

Un poet ca o răbufnire proaspătă a naturii, cu nostalgia de sprijin a lui Arhimede

Un poet ca o răbufnire proaspătă a naturii, cu nostalgia de sprijin a lui Arhimede

pictura sculptorului Michelangelo Buonarroti. Nu e vorba de o incercare, de o aspirare a limbajului, ci de o anumită frustare a lui care decurge din necesitatea intimă de a lumina, ca o răbufnire a naturii, indeseși în neclăzirea ei de silvostere, căci pădurea nu e un decor, ci o entitate cosmică, populată de evenimente și fantezie cu care poetul e familiar ca un cosmonaut cu constelațiile. Prea bine observa același comentator citat mai înainte: „Prezența copilește a pădurii, învazia apăsătoare a nopților, comunicarea agresivă cu viața materiei (care și ea, cum spune într-un vers memorabil, antologie, e „noapte mare” — „Să zbori”, „Stele fixe”), izolarea disperată în univers — acestea nu vin din Blaga, polezescă M.U., ci alți exegeți dar din centrul de greutate al poeziei lui Gheorghe Pitul.”

Si totuși ascendenții, cel puțin idealici, a poeziei ardelențe se poate revizui la Ch. Pitul, după cum a fost și în cazul poeziei din care vom cita, în prima analogie putându-se găsi un Octavian Goga („Doar tu”, sau George Coșbuc („Poetul”). Să cităm mai întâi antecedențele ideatice care-l onorează nu-l minimalizăm pe marele răscol ardelean de azi, fiind vorba de o filiație, ci de afinitate: „Acolo să trăim în muni / De câțiva ani / Sătenii seara să-și adun / Și să le spun din carte / Ca să-nțelegem împărătesc / Din țara-udecărta / Că tu pămintul rotogol / Era ai lor odă...”

Si iată, această constanță, înrădăcinată în conștiința de azi ai lui Gh. Pitul: „In satul meu fiercăr am poezie / Și strămoșii săi / A fost împărățit / Și totuși aștept / Așa de veche / (deci „pămintul rotogol” al lui Goga), „Satul meu”, „Poarta cetății”, 1986.

Dacă cum copilul crescut în ambianța de zindire și simțire a marelui răscol patriotic George Coșbuc (chiar dacă născut în țara și în orașul care nu e al lui Rebreanu și urează să-l deosească spre noarta cetății) literar să aibă mare ca acesta) nu putea să nu se facă ocol sîntei profesioni de credință a Poetului: „Avor eu și în țara / A totuși eu / Dar în vînt / Cum nu-ți căsuțică / Ai tulgere-o cer, tu cel mare și sînt / Și-nchide-mi cu fulgerul gura.”

Si iată-l exprimat modern, lapidar și transparent, același slînt lezămînt într-o poezie care prin rîu („La noi”) aminteste un vers tulburător din Dăruțelul „pămintii noastre” citat mai înainte: „Nu pun dispreț niciunui de nim / dar cu inimă pîrtinească / oricum ar fi — e și izvorul / și steaua fixă de vechime / e și cel mai cosmic / de decur / și stelele noastre / La noi / un om e ca o casă / pe deal o casă / ca o țară / și țara seamănă o masă / a cerului înalt de vară / unde luceață coabază / să-și ia lucrarea-n-neleasă.”

Fiindcă tocmai într-o asemenea poezie patriotică are viziunea simbolului stelei fixe, în același timp, deloc gratuită, că aproape toate poeziile din volumul cu acest titlu, „Stele fixe”, au ca locuri în care sînt scrise toponime străine: Roma, Paris, München, Köln, Viena, Düsseldorf, Freiburg, München, Götting, Nu o. Căci poeziile se numesc: „Transilvania”, „Ovidiu”, „Vină” (care începe cu versurile: „Vină domnule Tepeș, vină / și trîntește în lumină / Ca-ntr-o duară cițiva pari / Verzi, aduși din codri mari” etc.), sau sînt dedicate Luptătorilor pentru libertate patriei („Deschideți Zilei de Decembrie (Antimnarihă)”). Nu sînt uitate marile stele fixe ale poeziei începînd cu cea de primă mărime „Lui Eminescu” („Mă surprind adeseori / Sărutînd cite-un poem / Al aceluia domn sîntin. Sîntin / ca pîlp de luctori”) pînă la cea sîntin de constelație literară contemporană demult („Lui Nichita Stănescu, poezia „Oci-cînd ea vine”: „Trecură deci de tînerete / Și ochii mei și carnea mea / au început a se-ntrista / de hînie dar cu jandree”). După cum într-o poezie de evocare triadă ma simt B. (Blaga, Bacovia și Barbu — ca tapete țiate-n-nume / Spunem ceva asemeni stării cînd vînzătorul prim apune / Virf unor prea senine zone, codri de gânduri și simțiri.” (sublinierea poetului).

Optimismul pentru aceste „stele fixe” din patrie și una întinșă de viziune, „Cînd ea vine / Și voi vorbiți pe rînd de timpuri, / Deupra lumii eu imi pun pîrîntii / lăbta, puți aibi și simțiri / Și rid ca fericiții-n faptul zilei.” („Cînd voi vorbiți”).

Ceea ce nu însemnă că poetul a rămas indiferent față de lumea și de problematica specifică societății de consum prin care a pererinat, cu iconoane de acasă în suflet (vezi poezia: „Vocea robotilor” și „Antirăzboinică”, ambele scrise la Köln).

Dar poate ar merita subliniat faptul că evoluția lui Gheorghe Pitul se înscrie sub semnul permanentului efort de autodesăvîrire pe toate planurile, de la lărgirea universului poetic la desăvîrșirea artei de a-l exprima, precum străvechea atenția încă de a debut prefatorului (1948) „E. Blaga”, „Căscăra Pitul, un poet care se stimează și stimează și cititorii prin nestîrbite exigentă față de versurile sale.” (Vezi „Un poet”, cuvînt înainte la volumul de debut „Poarta cetății”).

Dacă ar fi să cităm fie și numai cele „11 ofrînde la Sîntin” devenit numai „notă” la reluarea într-un volum selectiv, „Cîntărele”, reluarea numai două din patru, și încă am avea argumente pentru travaliul său la acest „Fragment continuu” (cum se intitula una din poeziile de debut).

Trebue apoi, făcînd o destăinuire, să recunoștem că promisiunea discretă și modestă pe care mi-o făcea tînărul poet în urmă cu 20 de ani și-a tinut-o cu toată demnitatea și măiestria literară: „„Poarta...” mea e numai o incrustare (bilă) dintr-un poem în neclăzirea și în viziunea și aspirația cu acea dată adîncă din nișoara frunții, altfel cu o inimă generoasă și cu o solidaritate confraternă exemplare, vrea să însemne în permanență oca nestrămutată hotărîre formulată tot de un ardelen. Am să-l în vreau să fiu și eu.”

Si această promisiune ca în viziunea și aspirația sa pentru cosmic are nostalgia lui Arhimede, cel care, dacă i se dădea un punct fix, de sprijin, era gata să pună pîmintul în mișcare: „de mi de ani citi pus-afii oricărui lucru lustru / mai bine-afii / dar punctul aceluia azer lustru / să ne ridic-n-eruri — sîntin ce e și vine / cînd spuzurii în raze totuși aștri pe patine / s-ar fi rotii aproape ori cum am vrut departe, / lăsindu-ne-mprună în zone făr moarte / și cu trecerea, cu timpul imaginile clare / a ce e vis și tîină aud că vor dispărea / de voi rămîne numai cu pîrțile, cu pîrțile / de lume ce ne arată / și de stăpîni-moartea / chiar vlopătii noastre — celui mai sufer deor / incit mă-nchid cu lumea-ntr-un ochi interior.”

E ochiul așteptătorului cu care poetul Gheorghe Pitul va scruta, atotbiruitor, timpul.

Nicolae Stoian

Verbul arghezian

Urmare din pag. 1

le, seara este „răzvărită”, ripple și gropile sînt „suite”, osemintele sînt „vîrsate”, cuvintele sînt nu numai „potrivite”, ci și „frîmțate mie de săptămîni” (determinantul temporal transformă adjectivul într-un fel de superlativ), venitul este „strîns” și bicul „răbdat”, iar „ramura obscură” este „festă la lumină”. În majoritatea punctelor „lari ale textului”, determinații formați din verbe la participiu, închid sensul unui efort încheiat.

O atmosferă asemănătoare, în care verbul „stopat” din desăvîrșire, dar totdeauna bănuț ca forță, reflectă efortul etic poetic în mijlocul universului în perpetuă mișcare materială sau spirituală, regăsim într-unul din Psalmi („Ruga mea e fără cuvînt”), Toate acțiunile conceptuale ale agentului cunoașterii („le caut”, „le-nchid”, „le gîdesc”, „ard”, „se scrutez”) intră într-o contradicție cu acțiunile concrete proprii lumii contingente, sugerate tot printr-un participiu care ascunde de fapt dominația activă a acestei lumi („pentru ca mîntea mea să poată să-nțeleagă / Nengenu-nchiată filii pe pîmînt”) pentru ca apoi să se supună înemeșii tocmii Filii: „Sînt, Doamne, prejmîni o a grădînă.”

Nu am putea spune că de „arghezian” este procedeul dar, oricum, valoarea sa în textele lui Argehi este incontestabilă și îndeamnă la unele reflecții pe marginea capacității limbii

Ø istorie în imagini a literaturii române contemporane

Văzut de
Ion Cucu

Al. Husar, Laurențiu Fulga și Dimitrie Păcurariu într-o discuție despre roman și istorie

Radu Cărnelci meditănd la corola sonetelor Geo Dumitrescu sau permanentul dialog cu poezii tinere

CRONICA EDIȚIILOR Ediția Hașdeu

editura „Minerva” a început, într-o prestigioasă colaborare cu „Academia de Științe Sociale și Politice” și „Institutul de Istorie și Teorie Literară G. Călinescu”, editarea „Operei” lui B. P. Hașdeu, inițiativă care merită salutată cu întreaga noastră considerație: în fine opera marelui Hașdeu își găsește consistența într-un corpus unitar. Să amintim că ultimii ani pot fi considerați, din punct de vedere editorial, și ani de emulație Hașdeu. După Etymologium Magnum Romaniae (1976), Cuvențe den bătrîni (1983-1984), Istoria critică a românilor (1981) etc., după epistolarele Hașdeu, reluarea studiilor filozofice ori despre folclor ale savanților, după ce, în fine, opera lui literară a fost redată fragmentar de mai multe ori — se poate spune că era momentul necesar ca aceste „membră disjunctă”, fiecare în parte finisată prin pasiunea și pricepera unor editori de primă importanță (Gr. Brîncuș, Mihai Drăgan, Mircea Zaciu, Gheorghe Mihăilă, M. Anghelescu) dar să nu-l uităm pe primul editor, Mircea Eliade) să fie asamblate într-o simfonie epocică, „Hașdeuda” — astfel se poate numi această inițiativă ce ne va ține trează atenția citiva ani buni — debutată prin volumul „Poezii”, realizat de către Stancu Ilin, cercetător la Institutul „G. Călinescu”. Un monument studiu introdus în titlul „Opera literară a lui B. P. Hașdeu” este semnat de G. Munteanu, iar dintr-o „Notă a ediției critice B. P. Hașdeu” aflăm că această secțiune, cea literară, va mai cuprinde un volum de proză, unul de teatru, unul de studii și articole literare și două de studii despre limbă și folclor.

Nu cunoaștem în detaliu structura întregii ediții dar bănuim că aceste șase volume sînt în atenția Institutului „G. Călinescu”: probabil Editura „Minerva” nu va aștepta încheierea lor și va deschide, paralel, și alte fronturi în opera lui Hașdeu.

Avem în față acest prim volum de „Poezii” și, pentru că este vorba de un gest intempestiv, vom face câteva observații pe marginea lui — la prima vedere, de strictă și aridă filologie, în fond, însă, de importanță decisivă pentru continuarea în bune condiții a inițiativii luate. O editură de acest gen trebuie să fie — o ktema eis aerin, cum ar spune Tucidide, un lucru pentru totdeauna — oricum, merită să dureze, cel puțin teoretic, cit hirtia pe care este scrisă cartea, o operă multiseculară, ca să măsurăm cu indulgență, față de ce este fundamentală abordarea filologică a subiectului: lucrurile durabile se fac cu cea mai mare grijă și atenție. Din această ediție se vor scoate ediții tematice, la ea se vor face referințele istoriei literare, prin ce se vor verifica manuscrisele ori edițiile originale ale lui Hașdeu. Se pare că spun lucruri simple și înțelese, în principiu, de către toți: este, însă, cert că editorul „Poezilor” lui Hașdeu nu s-a pătruns de importanța — cu sau fără voia lui, istorică, a misiunii sale.

continut; sînt semne grafice care aparțin autorului și trebuiau păstrate ca atare ori semnate (printr-un spațiu mai mare între strofe, etc.);

2) Numerotarea versurilor îi aparține editorului și în cazul traducerilor, însă, lucrurile se încurcă grav. Textul în limba rusă al baladei „Domnița Voichita”, de pildă, are 427 de versuri, în timp ce traducerea românească, 502 versuri, numerotate mecanic, din 5 în 5, fără a respecta reperiile textului de bază (textele nu sînt publicate în juxtă, ci separat). B. P. Hașdeu barează unele pasaje din textul rusesc (în manuscris) cu scopul de a reveni asupra lor ori de a le elimina (editorul folosește termenii improprii: „21 versuri șterse de poet”; „18 versuri anulate de poet”, etc. Versuri „șterse”? Și totuși, le editează), iar Stancu Ilin găsește de cuvînt să le scoată pentru a le reda, ca simple curiozități, în notele editoriale. Pac mai întâi observăm că trei dintre aceste pasaje îndepărtate din textul de bază sînt momente ale naratiunii fără de care întregul narativ nu se mai înțelege. În note găsim, apoi, asemenea indicații: „După v. 74 urmează 13 versuri la care autorul a renunțat în timpul de lucru”; „Pasajele scoase și redite în text însumează 218 versuri, mai mult de jumătate față de textul de bază, dar nu sînt și ele numerotate. Numerotarea din 5 în 5 însoțete numai acest text de bază stabilit după criteriul „sters”; „anunțat”, „anulat”, etc. În discuție sînt fragmente de lungimi diferite (de la 9 versuri pînă la 81 de versuri) a căror reintegrare în corpul lucrării este, practic, imposibilă pentru un cititor obișnuit. Fîind atît de multe, Stancu Ilin le mai și încurcă. Făcînd o confruntare cu ediția E. Dvoicenco, noi prezentăm următorul (minim) îndreptar necesar: fr. 1 (p. 495, note) urmează după versul 88 al traducerii; fr. 2, p. 496 — după v. 308; fr. 3, p. 497 — după v. 132; fr. 4, p. 498 — după v. 249; fr. 5, p. 499-304, după v. 259 (Dialog între Voichita și paznicul închisorii). O remarcă și traducerea „Cîntecului străjerului” conține multe nuanțisme și olesenime: măghiran, mindră, ibovnică, muncel, etc. (străjerul este succedat de al lui Ștefan cel Mare) Să fie pentru că e și cîntă Voichitei, fata lui Radu voia, munteanca? Se pare să textul rusesc nu motivează aceasta. Oricum, se cuvine o notă; fr. 6, p. 501 — după v. 328; fr. 7, p. 504, este greșit indicat de către editor: „După v. 389 urmează 54 versuri șterse de autor”; în realitate, după v. 394, respectiv, după v. 464 al traducerii; fr. 8, p. 507 — după v. 485.

Toată această colanțonare, care la citiva ceasuri ne pune pentru un cunosător al limbii ruse și al ediției E. Dvoicenco (dar dacă nu o știți? dar dacă nu o ai?) putea fi evitată atît de simplu incit bunul simț aproape că striga: trebuia editat textul în întregime, la un singur loc, iar pasajele barate de către autor puteau fi marcate ori prin semne convenționale, note de subsol, etc. Dintre atîtea posibilități facile, Stancu Ilin o alege pe cea mai neașteptată, pe care și editorii experimentați o folosesc cu prudență. Rezultatul: „Domnița Voichita”, piesa de rezistență a volumului, nu poate fi citită, este sfîrșită, marteletată pur și simplu, două treimi din text apărînd la suprafață iar o treime rămînd îngropată în note după ce locul din care a fost smuls fiecare fragment s-a bandajat cu grijă, s-a finisat, iar imbinările s-au nivelat. Motivul editorului este că autorul a barat unele pasaje; un criteriu pur formal și neaplicat cum trebuie: se diferență face Stancu Ilin între „sters”, „renunțat”, „abandonat”, etc.,? sacrifică fără scrupule conținutul, unitatea naratiunii. Într-un loc alii de rana lui Radu voia, dar nu știu că i-a făcut-o Ștefan cel Mare (pentru că episodul lipsește) în altă parte alii că Voichita este în temniță la Suceava, dar nu știu cînt a ajuns acolo (lipsește episodul), etc. Să mai consemnăm faptul că, față de ediția E. Dvoicenco, la Stancu Ilin lipsesc: 1 vers după v. 164; 4 versuri după v. 167; 6 versuri după v. 230; în total, 11 versuri din textul de bază (rusesc) cu traducerea lor românească.

Nicolae Georgescu

CAPCANEA PSIHANALIZEI

I

În ultimii cincisprezece ani, Titu Maiorescu a suscitât interesul cercetătorilor în cel mai înalt grad, multușor decât obscur, deopotrivă ale vîlții și opere, fiind cit de cit puse în lumină, renunțîndu-se, în foarte mare măsură, la vulgarizările și răsălmăcirile anterioare — nu neapărat numai din perioada „obsesantului deceniu” — explorîndu-se sistematic, cu răbdare, mîlțul și pasiune petele ale fascinativului tîrîm maiorescian. Au apărut cinci volume ale Jurnalului și Epistolărilor (corespondențele), editate de Georgia Rădulescu-Dulgheru și Domnica Filimon Preșescu. În fine, editura de șase semestrul și Al. Surdu, Logica, îngrijită de Al. Surdu, Scrieri din tînerete și, nu de mult, Cugelări și aforisme, sub îngrijirea lui Simion Ghîță, precum și multe studii, unele în volum, dedicate vîlții și operei lui Maiorescu, semlate de Liviu Rusu, Nicolae Manolescu, George Ivacoș, Domnica Filimon, Simion Ghîță, Eugen Tudoran, Pavel Florea, Al. Zub, Ovidiu Cotrus s.a., contribuții diverse, unele de înaltă tinuță și probitate, toate larg comentate la apariție.

Nicî Z. Ornea, autorul cărții la care ne vom referi (Viata lui Titu Maiorescu, vol. I, Editura „Cartea Românească”, 1986, 493 p.) nu este la prima încercare de a descifra personalitatea lui Maiorescu („o pasiune din tînerete” — după cum mărturisise), scrierile sînt despre Junimea trebuind să se oprească, în mod necesar, asupra activității științifice și literare, dar nu asupra acesteia. (Dinamica ipotezelor și supozitiilor sale de atunci, despre „fenomenul Maiorescu”, n-o mai evocăm. Am intra într-o inutilă polemă, în parte epuizată și epuizantă).

Ca și în acest prim volum, Z. Ornea găzduiește, cronologic, pînă la anul 1887, anticipînd însă și evenimentele de după 1900, respectiv, deci, aproape totul despre viața marelui deschizător de drumuri.

Chiar dacă ambițioasele proiecte — mărturisite în Preliminariile cărții — și vor ațeză răzuit pentru elaborarea celui de-al doilea volum (condiționat, firește, de următoarele apariții ale Jurnalului și corespondențelor lui Maiorescu), Z. Ornea poate fi mulțumit: și-a realizat încă o aspirație, a mai aborcit un destin, un capitol al culturii românești moderne, dar trebuie să scrie și volumul al doilea. Poate, în felul acesta, vor fi revizuite, resindite și reformulate unele idei, ipoteze și supozitii din orișicum volum, rod deopotrivă al febricității, neîncredințării și a unei părți de interes autentic.

Pînă atunci ne grăbim să afirmăm că, în întregul ei, cartea este, în limita premisselor ei, o reușită, ba chiar un eveniment, autorul avînd avantajul de a aborda, pentru prima dată, pe baza unor noi documente, cit de cit obiective, publicate în ultimul timp, viața și opera lui Maiorescu.

Propunîndu-și să surprindă „structura existenței” lui Maiorescu, cu declarate sugestii din Roland Barthes, Z. Ornea recurge totuși și la argumentele psihanalizei.

Si iată ce rezultă din acest demers. Născut în vremea izbucnirii într-o familie al cărei cap — Ioan Maiorescu — n-a reușit nicodată să-și găsească echilibrul, cadenta, copilul Titus Livius Maiorescu a avut, la o vîrstă fragedă, revelația unui nume antipatic, a faptului că „ce în vîntul surde” dintre tată și semm al destinului și că urii fizice este „Tată, al meu, dîr, aspru, urmărind tenace un tel înalt patriotic” (p. 23). Mai nuanțat spus, avea o „fire neîncredințată” (p. 21), „caracter aspru”, o „prea înaltă, poate, concepție despre valoarea personalității”, o „gîndire de să-l dea o „gîndire de mină”. (Ar fi devenit oare Titu Maiorescu, în acest caz, un genial inventator?!) Dar, în scurt timp, acesta dovedeste o mare dragoste de carte, precocitate în toate cele, nu sînt uităm că era „înalt, nu înalt, nu înalt”, pata violacee stîrnind în imblîntirea destinului.

Cum învățatura bătrînului Freud stabilește că dinamica fenomenelor psihice își află oarecînd în pulsuniile inconștiente, în conflictele și frustările infantile, biografului i se pare a fi gîsit în Jurnalul lui Titu semele „inștrînării” și „răzării surde” dintre tată și semm al destinului și că urii fizice este „Tată, al meu, dîr, aspru, urmărind tenace un tel înalt patriotic” (p. 23). Mai nuanțat spus, avea o „fire neîncredințată” (p. 21), „caracter aspru”, o „prea înaltă, poate, concepție despre valoarea personalității”, o „gîndire de să-l dea o „gîndire de mină”. (Ar fi devenit oare Titu Maiorescu, în acest caz, un genial inventator?!) Dar, în scurt timp, acesta dovedeste o mare dragoste de carte, precocitate în toate cele, nu sînt uităm că era „înalt, nu înalt, nu înalt”, pata violacee stîrnind în imblîntirea destinului.

Este, vîrăbă, ură, frustrări. Acestea se traduc, în învățatura lui Freud, prin complexe de inferioritate. (De fapt, termenul e introdus în psihanaliză de către „...” dar Z. Ornea nu evocă decît numele inlemnitorului disciplinei).

Dar — ipoteză cu totul neastetată, de o originalitate involuntară fără cusur — Maiorescu ar cumula și o sumă de complexe de superioritate. Acestea sînt inițial doar „aere de superioritate” (p. 67), dar, apoi, se manifestă din plin, ca atare: „Complexul de superioritate, răzburător și agresiv, cuprînduse în acea lui detașare și pe tatăl său care, atîdată, în copilărie, îl umilise prin omnipotența (sic!) superiorității intelectuale” (p. 69-70). Complexul de superioritate devine chiar „axă principală a comportamentului său” (p. 185) și, în cele din urmă, să „muscă fără mîla, adine și sineroc” (p. 142). După acest diagnostic, apreciere că „era arrogant din cale-afară și mindru de valoarea lui” (p. 143) vine ca o concesie, ca să bănuială că Maiorescu ar fi avut un caracter înfect (p. 174).

Grigore Traian Pop

CREAȚIA SADOVENIANĂ ȘI RECEPTAREA EI CRITICĂ

Muzeul Literaturii Române — unde se află întreg patrimoniul creației lui Mihail Sadoveanu — a organizat simpozionul: „Creația sadoveniană și receptarea ei critică”.

«Un referendum cu impact național și internațional»

„după cum vedeți, poporul României votează pentru pace și noi am vrea ca toți oamenii din lume să voteze pentru pace. Copiii — și sovietici și americani — toate popoarele doresc pacea și așteaptă să se facă un gest în această direcție, în acest an sau în anul viitor, să renunțe la armele nucleare, să se ajungă la înțelegere...”

Am desprins, mai înainte, doar o parte din numeroasele relatări, transmise — atât în ziua referendumului cât și ulterior — de la București de ziaristi străini. În telegramelor agențiilor „Reuter” și „China Nouă”, cu care am început, se reproduceau întocmai cuvintele rostite de Nicolae Ceaușescu, care, împreună cu tovarășa Elena Ceaușescu, cu prietenii ei, exercitau voința, alături de oamenzii muncii de la întreprinderea „23 August” din Capitală, a adresat, în nou, un apel principalilor puteri nucleare — U.R.S.S. și S.U.A. — și conducătorilor lor să facă tot pentru ca lumea de azi și de mâine să fie o lume fără arme și războaie.

Este un apel ce încununează această nouă și strălucită inițiativă de pace a șefului statului român, inițiativă care, intrând în consensul entuziast și unanim al întregului nostru popor, a fost receptivă și amplu comentată de agenții de presă, de ziare și posturi de radio, practic de pe toate meridianele globului. S-a insistat asupra numeroaselor aspecte și implicații naționale și, deopotrivă, internaționale ale referendumului de la 23 noiembrie, din România.

Pe teleimprimatoarele marilor agenții de presă, ale unor cotidiane de largă circulație, ale posturilor de radio sau de televiziune s-au imprimat detaliile ale acestui act politic de conștiință semnificativ pe drumul, pe cel deosebit de necesar, al realizării dezarmării, în primul rând al celor nucleare. Se cetează, din toate relatările aparute peste hotare, ideea că poporul nostru, dind glas vociferat altele de pace, a fost prezent în unanimitate la vot, subliniind prin această realizare măsurii pe care el a aprobat-o dar și că este vorba de o inițiativă cu valoare de exemplu.

Astfel, agenția „Associated Press” notează că „românii au aprobat oficial reducerea cu 1000 de miliarde a cheltuielilor forțelor armate și cu 5 la sută a armamentelor și cheltuielilor militare. Peste 17 milioane de cetățeni s-au prezentat la locurile de muncă sau de studiu pentru a-și exprima aderența față de inițiativa prezidențială Nicolae Ceaușescu”. Remindând că președintele Nicolae Ceaușescu a anunțat, la 9 septembrie a.c., inițiativa de a reduce cheltuielile militare, efectivele și armamentele, „A.P.” evidențiază, între altele, că referendumul a fost apreciat de milioanele de informare în masa crept o nouă expresie a democrației revoluționare muncitorești din România, subliniind atmosfera entuziastă, însuflețitoare în care a avut loc referendumul.

În discursul rostit la 21 noiembrie — continuând „A.P.” — președintele României s-a pronunțat, de asemenea, pentru întărirea cooperării dintre țările europene în vederea încheierii curselor inarmărilor și a precizat că este necesar să se intensifice eforturile în direcția reducerii armamentelor convenționale cu 25 la sută până în anul 1990 și cu 50 la sută până la sfârșitul secolului.

Agencia „China Nouă” arată că inițiativa reducerii cu 5 la sută a armamentelor, efective-

velor și cheltuielilor militare ale României aparține tovarășului Nicolae Ceaușescu. „Diario de Noticias”, cunoscutul ziar portughez, se referă și la cuvintarea rostită de președintele Republicii Socialiste România, tovarășul Nicolae Ceaușescu, la marea adunare populară din Capitală de la 21 noiembrie, subliniind importanța pe care România o acordă acestei măsurii, faptul că inițiativa a fost prezentată și altor state, invitate să se alature cu măsuri similare. Se arată că, pe lângă impactul politic major al unor asemenea măsuri, cheltuielile pentru înarmare economisite astfel pot fi folosite pentru a îmbunătăți calitatea vieții tuturor popoarelor interesate în eliminarea pericolului de război și asigurarea păcii în lumea de azi și de mâine.

Unul dintre ziarele japoneze care au reflectat referendumul din România — „Mainichi Daily News” — a prezentat ideile expuse de președintele țării noastre în cuvintarea rostită la marea adunare populară din Capitală și principalele cifre privind reducerea efectivă de România în ce privește cheltuielile militare, efectivele forțelor armate și armamentele. Președintele Nicolae Ceaușescu — arată „Mainichi Daily News” — a declarat că „România a luat în mod unilateral inițiativa de a opera reduceri în domeniul militar și a chemat și alte țări să procedeze în același fel”.

„Președintele Nicolae Ceaușescu a subliniat că uriașele sume cheltuite în lume pentru înarmări ar fi mai bine folosite pentru îmbunătățirea calității vieții omenirii”. Șeful statului român — continuă cotidianul citat — a adresat țărilor europene chemarea la o mai strânsă cooperare în scopul opririi curselor inarmărilor, pentru intensificarea eforturilor îndreptate spre reducerea armamentelor convenționale cu 25 la sută până în 1990, și cu 50 la sută până la sfârșitul secolului.

„Ziarul patizian „L'Humanité” scrie „Chemându-i pe români să aprobe hotărârea de reducere a cheltuielilor militare, guvernul român a dorit să facă din 23 noiembrie ziua unei manifestări populare în favoarea păcii și dezarmării. Pretutindeni, pe străzile Capitalei se aflau afișe și panouri în care se afirma opoziția României față de experimentele nucleare și față de cursa inarmărilor. Duminică dimineața, mai multe mii de persoane au participat la o manifestație desfășurată la întreprinderea „23 August”, unde și-a dat votul șeful statului, Nicolae Ceaușescu. Președintele României a făcut o scurtă declarație ziaristilor străini”.

Ziare de limbă arabă sau spaniolă, germană sau olandeză au insistat asupra: importanței aprobării populare a acestei măsuri efective de dezarmare, semnificației primei consultări de acest fel desfășurată într-o țară socialistă și inițiu referendumul din lume în care o națiune s-a pronunțat direct asupra acestei acțiuni de dezarmare concretă.

Sint, cele de mai sus, cîteva dintre evidențele unor ziaristi străini — care, fie veniți la București, fie aflați în țările lor — au înțeles și subliniat, în spiritul conștiinței lor profesionale, al adevărului impus de realități — că prin DA-ul unanim rostit la referendum, poporul român și-a exprimat hotărârea nestrămutată de a contribui activ la înfăptuirea dezarmării și salvagardarea păcii. A păcii benefice lui și tuturor popoarelor lumii.

Petre Nicolae

Brăduț Covelu: „O lume a copiilor”

REVISTA STRĂINĂ

„WATERLAND” (Titlul apelor), apărut în anul 1984 la editura londoneză Heinemann, este în ordine cronologică cel de al treilea roman al scriitorului englez Graham Swift. Născut în anul 1949, Graham Swift face parte din generația de scriitori britanici nrați în literatură la sfârșitul anilor '70, începutul anilor '80 din rîndul cărora se remarcă printre alții: Ian McEwan, Christopher Priest, John Fuller, Rose Tremain, Olive Senior, Martin Amis și alții. Critica britanică îl situează pe Graham Swift printre primii douazeci de romancieri ai acestei țări.

În felul ei, „Waterland” este o saga, istoria a două familii legate între ele prin „liniile apelor”, adică regiunea mlaștinoasă Wash-Fens din sud-estul Angliei. În timp, romanul se întinde pe două secole, ultima întâmplare petrecându-se în anul 1861, trecutul alterându-se cu măiestrie și logică. Scriitorul prezintă o imagine plastică a regiunii sale natale, în care se petrec întâmplări dramatice care au marcat destinul mai multor generații de oameni.

În afara unor pagini remarcabile de rememorări, romanul excelează prin folosirea unor forme moderne de povestire, care îl fac pe cititor să se simtă tot timpul în mijlocul evenimentelor, ca și cum ar participa la desfășurarea lor. „Waterland” se mai remarcă printr-o risnă de idei de-a dreptul funcționară, surprinzătoare pentru viziile scriitorului. Acestea se referă la enigmaticele vieții și ale morții, la dragostea, la menirea educației în viața omului și a societății.

N-ar fi exclus ca în viitor să asistăm la transpunerea pentru ecran a acestui roman interesant și foarte cinematografic.

● EXISTĂ PĂREREA CA după ce a realizat „Kagemusha”, în anul 1980, marele regizor japonez Akira Kurosawa ar fi sîrșit ca regizor, că el a spus tot ce avea de spus pe tărîmul celui de-a șaptea arte. Iată însă că, recent, cotizându-l aceste păreri, el a terminat un nou film, considerat a fi cea mai reprezentativă creație a sa. Este vorba despre filmul „Haoşul”.

Un film istoric, despre trecut deci, actunea petrecându-se din secolul al XIV-lea, dar cu caracterul acesta Kurosawa nu se refugiază în istorie pentru a evada din prezent. Este suficient să ne amintim că prin „Rashomon” și la prezentul lui film japonez modern, biniștit și distrus de război, Fuga lui în trecut se substituie căutării demnității, morții, adevărului. Un asemenea mesaj este vizibil într-o serie de creații ale sale. Dar atunci trebuie spus că regizorul a adaptat multe dintre capodoperele literaturii universale, dîndu-le o interpretare modernă. „Tronul înșingurat” după Shakespeare, „Shakespeare, „Idiotul” după Dostoievski, „Azilul de noaptea” după Maxim Gorki, „Haoşul” — ca să fie haos — are tot cele: lupte, lupte, scene de dragoste, costume, cîntece și perle de asiatică, decoruri atât de perfecte încît ar putea trezi invidia chiar și a celor mai rafinați dintre artiștii.

Titlul principal al filmului, cel al bătrînilor feudalilor Hideroto, un autentic „Rege Lear” japonez, este interpretat de actorul Tatsu Nakadai. Japonesele însă de eroul lui Shakespeare, care are trei fiice, Lear-ul japonez ale trei băieți...

● DUPĂ ÎNCETAREA DIN VIAȚA a Annei Seghers, Christa Wolf a rămas singura femeie cea mai reprezentativă din literatura feminină a R.D. Germaniei și, în general, a literaturii în limba germană. Aduceți în spiritul acestei afirmații și faptul că Christa Wolf a fost distinsă cu înalta distincție de marele scriitor austriac din R.F. Germania și din Austria, Sofocles, a-a născut în anul 1925.

Dintre lucrările ei cele mai importante sînt romanul „Cei împărțiți”, care tratează problema complexă a împărțirii Germaniei după al doilea război mondial. În anul 1980, Christa Wolf a efectuat un lung turneu prin Grecia. Rodul acestei călătorii îl constituie volumul „Cassandra”, care cuprinde o povestire și o povestire de largă respirație. Aceasta nu ca liant figura mitică a Cassandra, prezicătoare din Troia, netericita ilică a regelui Priam. Cassandra devine însoțitoarea scriitoarei prin Grecia, pentru că în final autoarea să se ridice împotriva destinului nedrept și tragic al eroinei sale.

„Prelegerile” Christel Wolf reprezintă un amestec interesant de istorie și mituri, de elemente de filozofie și trăiri personale, de însemnări cu caracter turistic etc. „Cassandra” reprezintă o lucrare captivantă de o factură neobișnuită. Volumul se duce cu gîndul la „Numele trandafirului” al lui Umberto Eco.

● EDITURA LENINGRADEANĂ „Hudojественnaja literatura” a publicat de curînd un volum de studiu de literatură ale criticului și istoricului literar sovietic Naum Berkovski consacrate unor dintre personalitățile cele mai remarcabile ale culturii ruse, ale literaturii ruse. În afara cunoscutor studii dedicate vieții și operei lui Puskin, Dostoievski, Tlutcev și Cehov, în volum a fost inserat, pentru prima dată, și studiul consacrat poeziei lui Velimir Hlebnikov. Spre deosebire de alte interpretări date creației lui Hlebnikov — criticul sovietic N. L. Stepanov și poetul eeh Jiri Tauter — care îl situau pe Hlebnikov în rîndurile poeziei avangardiste, Berkovski îl plasează pe cunoscutul poet în contextul teoriei și operei hiperbolizant-ruse, care își are rădăcinile în creația lui N. V. Gogol. Volumul lui Berkovski este o invitație de a se însoțea o nouă interpretare nu numai a lui Hlebnikov, dar și a altor scriitori ruși care pînă acum au fost catalogați tranzant într-un curent sau altul, într-o grupare literară sau alta.

● SALEH AT TAJIH face parte din rîndul generației de tineri scriitori sudanezi. Recent, el a publicat romanul „Drumul spre Nord” în care analizează cu talent și rafinament evoluția unui om — eroul principal al romanului — care, după studii universitare făcute în atmosfera sofisticată a capitalei britanice, încearcă să-și regăsească echilibrul refugiindu-se în lumea satului.

Poeți din R. S. F. IUGOSLAVIA

TRAIAN PETROVSKI

Si eu as inalta Asfel de monstru — Zise un vizitator oarecare — Numai de-aș avea și putere Pe cei imi e pofta. Nemilos să împărătesc.

NIKOLA TINJAR POPOSKI

Fușă În odaia mea goală Cîntă al câilor cor.

În colț fotografia ingerului — Albine sînt șuvițele sale de păr.

Din odaie pot să fugă Scaunul, șarpele și elefantul

Dar, eu, nu.

PETKO VOINICI PURCEAR

Aldia goală rămîne

Copilul se scaldă Violet neguroasă Picături pe frunte Cum ceara.

Văd un ins Bătrîn — două mii de ani — Fața sa.

Pe indelete mă-nfuril. Peste virtul umilor Albia goală rămîne.

VIERA VUKŠICI VITOŠEVICI

Depărtări

Sămînta morții De undeva a căzut. Adîncul de iezor, de bucurie a strigat.

Riul vieții Și fereastră zilelor În adîncul de iezor Nici, vis, nici trezie.

Cum s-a putut strămuta Un lezer atît de mare Într-un glob atît de mărunt

Încercînd ochii verzi Pe vecie În frumusețe ?

IVAN CEAPOVSKI

Trunchiul

Trunchiul creștea pe vîntul (ărm Astfel că nu se înălțase spre cer Ci se-apelecase-nspre mare. Oameni, plînd pe corăbii, rucam frunzele și țaiam ramuri Era gîd deasupra albelor ape Cînd, acum o multime de ani, am trecut pe acolo, Zise omul.

Am atîns trunchiul Și întinericul m-a strivit — Am zis eu, După o multime de ani.

KAJETAN KOVIC

Roboții

Mărsăluiesc mereu roboții. Pătră și cel dinții robot și-n mină ține-un cub

de piatră. Dinlîodeana cubu-i cub. Mărsăluiesc mereu roboții.

Al doilea robot este sferic, iar piatră-n mina lui e-o sferă. Ce-i sferic, sferă-i din vecie și tot ce e pe lume, -i sferic.

Mărsăluiesc mereu roboții.

E piatră-n cer și piatră pe pămînt, nu ai de unde să alegi. Ce-i azi pătrat, e mine cub. Ce-i astăzi cub, mine-i rotund, iar piatră de-azi, mine-i robot.

Mărsăluiesc mereu roboții.

Și cubul sparge-n colți rotundul, rotundu-n jur ucide cubul. Căci cubu-i cub dintîodeana și e rotund din veci rotundul.

Mărsăluiesc mereu roboții.

Atît cit cubul va fi cubic, cit timp rotundu-n lume-i sferic !

KATJA SPUR

Tu ești...

Tu ziua ești, născută-n zori din roua dimineții pure, eu, stînsă umbră de pădure.

Pe ram, tu — frunză palpitînd, eu, creangă ce se pleacă-n vînt.

Tu, chipul ce lumina-n gînd, eu, zimbutul care se stînge...

Tu, flux al mării și putere, eu, doar reflux ce-n sine pierce.

În românește de Valentin Deșliu

LIERKA CAR MATUTINOVIC

Poezia nu este joacă

Poezia nu este joacă. Este chemarea străfundului nostru, Este căutarea fără de sfîrșit, Este multirivnita Frumusețe, Este Omul înfloriat

Cînd scriu cred în Frumusețe și în mine, În bucuria dăruirii fără de margini. Astfel mă transform în Eu Și tu Și tuși, În poezie.

Ochii mei

Mi-au îndreptat ochii către lumină, Spre năvalnice surisuri de soare. Dar ei s-au lovit de țaria norilor Întunecîndu-se pe loc. Nimeni nu-mi poate lua Culoarea lor niclodelată. Ochii mei.

În românește de Dumitru M. Ion

SPORT

Sfîrșit de toamnă blîndă

aceste zile de toamnă, ultimele — ne aflăm în dimineața de joi, înainte toamna era mai scurtă chiar decît o locotenentă domnescă — seamănă cu cîrnelina pe care, nicînd, o vedeam, din Ballă, încheindu-se dincolo de fluviu, la marginea terasei Bărganului: fruntea roz, poarta verde, și ripile gardului galbene. Tainele i se adăneau cînd se aprind lămpile în geamuri. Ardea acolo pară un vîșn mereu învalînd în purpura și chemări. Dar ce rost au aducerile aminte înînd de poezie într-o cronică sportivă ? Unul singur : am vrut să pun în ramă de frunze muiate în cele din urmă picături de bronz ale lui noiembrie fraza lui Alfonso de la discotecă : arînd spre formația Dinamo, încețată-n țurei, între palisadele de la Ghencoa, cu Steaua, Alfonso, a zis : muncim în timpul serviciului, cu toate că nu prea e voie și ne strecurăm tiptil spre sărbători, la chefulul cu pomană porcului. Cînd lucrurile merg prost, diavolul ia chip de cocos, scoate trîmbița și aruncă-n vîzduh mii de codițe imbricgate. Dar echipa din Soseca Ștefan cel Mare, iată, nu mai are nimic drăcesc în ea. Miercuri, înțîi de mijloc încă din minutul cînei, cînd fundașul Bumbescu a inserat imparabil, dinamoviștii umblau prin teren de pară ieșiseră la culcuș stînenel sau lotuși, niciunul nu știa unde se află și tot la un loc nu aveau, cred, alt gînd decît să strîngă sul covorul de iarbă pe care jucau, să-l lege cu frînghia și să-i spună cuțu-țu. Trebuie să mărturisesc, chiar dacă nu-mi place — și nu-mi place să străbat cu ochiul uriaș distanța valorică dintre prima și a doua echipă din clasamentul diviziei A —,

Steaua a meritat cu prisosință victoria. Putea, dacă extremul Lăcătuș ar fi fost mai atent, să realizeze un scor de pomină... Dar ajunși la pierleazul iernii sistem datorî să ne punem întrebarea : cum de am trecut numai cu o singură echipă în stare s-aducă fluviul de oameni la stațion ? Cum și de ce doar o singură floare a legat rod la un cuprune de pepene cu opșprezede corzi vii ? Nimeni nu mai înțelege nimic. Iar dacă ne uităm și spre zona în care au alunecat și Universitatea Craiova și Sportul studentesc, trebuie să convenim că ne-a intrat apă în amîndouă urechile și nu știm pe care căleii să sălțăm ca s-o scoatem afară. Adevărul este că am stat jos toată toamna cu picioarele impletite sub noi (marginea Orientului) și am încercat să culcem baclavale din salcie, izbitînd doar să ne acoperim cu mieșunele din ploș.

Dacă vrem taonă de lepure (și vrem !), atunci să punem arma la ochi și să-i scoatem din fruntul fotbalului pe incompetenți, leneși, proști, învîrșiți.

Tragem nădejde că răsăritul lunii pe zăpezile lui decembrie îi va aduna în gîndul cel bun pe împătîmîiți de frumos de la toate cluburile. Pentru că fermecuta cheie de aur a povestilor descîntînd iubirea noastră și drumul spre bucurii împlinindu-se, în mina lor se găsește.

Am încercat, iarăși, perla palidă, un vechi punct de vedere. Atît. Acum mă opresc. Ca să ascult de aproape zvicnetul din timpla iernii care vine.

Fănuș Neagu

Poezie albăneză

ISMAIL KADARE

Felinarele miezului de noapte

Noaptea este la mijlocul drumului ei. Pășesc Sub felinarele aprinse De gîndurile uriașelor hidrocentrale.

Cad pe pămînt Fosnînd dureros Frunze uscate.

Dăruți-mi ceva din gîndurile voastre. Gînduri rotitoare în turbine gigantice, Voi, felinare ale miezului de noapte.

Brsitoare

Tăcut, pe pernele moi, bătrînele sorb din cafele Sub ceașcă destine străine în grabă prizînd.

Desenele sorții în tonuri ciudate și triste În zațul de smolă-nelcife contururi își fac.

Pe rînd, elevat, precum niște critici de artă modernă În vorbe domoale crochiuri abstracte traduc.

Curcubeu

Printre nori cenuși s-a ivit curcubeul, Fantasmă cuminte, amintire de vis, Stăruind în ea! Precum ultima clipă Într-un creier ucis.

Peste cerul pieros. Printre nori cenuși s-a ivit curcubeul.

Cascadele

Cascadele se aruncă-n afund Ca niște albi, nărași armăsar! În virtuteji de spuine și curcubeu.

Ca la un semn, în adîncuri Cu picioarele dinainte întinse zvicnesc. Iși frîng, ah, abele picioare.

Mor apol, în liniștea stîncii Și-n ochii lor, acum stînși. Ca de gheață, se ogîndește cerul.

FATOS ARAPI

Iată-mi Patria!

Iată-mi patria, serpuînd în lumină, lîngă urletul prelung al Mediteranei, cu umerii-n cer laolaltă cu munții, ape-nspumate și fărîmuri de vis, zvon de legendă și voci din morminte.

Iată-mi patria — aspră, tradiță, din trăsnet de pușcă, pe urmă lăuta...

Linii de-naltă tensiune ce-n zare alceargă. Iată-mi pămîntul natal, semănat cu statui, Fragmente de secol și marmură-n inimi.

Avem multe dimineți

Avem multe dimineți însoțite pe care, ca în mîini grișii, trebuie să ni le ducem la ochi ; avem și multe gînduri hoinare prin multime străzii pe care le vom donoli, ca pe copiii de școală ; avem multe tristeți ce trebuie smulse din inimi ; și multe cuvinte, ce-au rămas nerostite, rămase undeva, în adîncuri, avem de dăruit unul-altuia.

DHORI QIRJAZI

Furtuna cînd pornește...

Furtuna cînd pornește, am observat ades cu groază păsărele lipite de pămînt — doar vulturu înlînde aripile în vînt...

Nu, nu doresc o dragoste pustie, iubiro fără glas, fără fior, ci dragoste-mi o vreau să fie un clocot, un refren, un zbor.

De crezi că simți asemenea cu mine, inima mea orînd te va primi, întîmpîndu-te în dimineți senine în mii de trandafiri și va zîmbi.

În românește de Marius Dobrescu

Luceafărul

Revistă editată de UNIUNEA SCRITORILOR din REPUBLICA SOCIALISTĂ ROMÂNIA

Redactor-șef : Nicolae Dan Fruntețu, Mihai Ungheanu (redactor șef adjunct), A. I. Zăinescu (secretar responsabil de redacție)

REDACȚIA : București, Piața Științei nr. 1, tel. 17 32 09 ADMINISTRATIA : Calea Victoriei nr. 115, tel. 50 74 95 Tiparul executat la : COMBINATUL POLIGRAFIC CASA ȘTIINȚII